

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องทัศนคติทางสังคมและการเมืองของผู้นำกิจกรรม นักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้ ผู้วิจัยมีข้อมูลต่าง ๆ ที่จะช่วยให้แนวคิดในเรื่องนี้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะกล่าวโดยย่อว่าจะมีข้อความเกี่ยวกับอะไรบ้าง อันดับแรก เพื่อให้เห็นความสำคัญของสังคมและการเมือง ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าทั้งสังคมและการเมืองเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก สังคมและการเมืองของประเทศจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับบุคคลในสังคมนั้นจะมีทัศนคติทางสังคมและการเมืองอย่างไร เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง ผู้วิจัยจึงได้อธิบายต่อมา โดยแบ่งทัศนคติทางการเมืองออกเป็น 2 แบบที่จะใช้ในการวิจัยนี้คือ ทัศนคติแบบเสรีนิยม และทัศนคติแบบอนุรักษ์นิยม อันดับต่อไปได้กล่าวถึงที่มาของทัศนคติซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการ สังคมประภิต (Socialization Process) โดยได้รับอิทธิพลจากบทบาทของกลุ่ม บทบาทของครอบครัว และบทบาทสถานศึกษา ซึ่งได้กล่าวไว้โดยละเอียดพร้อมทั้งมีผลงานวิจัยต่าง ๆ ช่วยสนับสนุน อันดับต่อมาเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับผู้นำกิจกรรม นักศึกษาว่า เขาเกี่ยวข้องกับใคร ผู้วิจัยจึงได้รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม นักศึกษาตั้งแต่ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ ประเภท เป็นต้น เพื่อให้เห็นลักษณะโดยส่วนรวมของนักศึกษาไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมบทบาททางการเมืองของนักศึกษาไทย ให้เห็นโดยกว้าง แล้วเจาะแฉะลงมาถึงบทบาททางการเมืองของนักศึกษารามคำแหง ถ้าผู้อ่านได้อ่านอย่างพิถีพิถันโดยละเอียดทั้งหมดนี้ ย่อมจะเข้าใจผลการวิจัยนี้ได้ดีขึ้น เนื้อหาต่าง ๆ โดยละเอียดจะกล่าวดังต่อไปนี้

1. สังคมและการเมือง

สังคม เป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์และผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมี เครื่องยึดเหนี่ยวที่จะรักษาความเป็นกลุ่มก้อนไว้ได้ เครื่องยึดเหนี่ยวหรือเครื่องประสานความสัมพันธ์ก็คือ วัฒนธรรมของสังคม

นั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นเครื่องหมายของสังคม เป็นแบบอย่างลักษณะชีวิตของแต่ละสังคม ฉะนั้น การเมืองหรือการปกครองจึงนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคม¹

ส่วนคำว่าการเมืองนั้น สวอริช (Swartz) กล่าวว่า การเมืองหมายถึง เหตุการณ์ ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดและส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ส่วนรวม และหรือการแบ่งกระจายอำนาจภายในกลุ่มเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หรืออีกนัยหนึ่งสถานการณ์เมืองก็คือสถานการณ์ปกครองของสังคม ซึ่งมีหน้าที่กระจายอำนาจให้กับคนในกลุ่มในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม²

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในประเทศ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการเมืองของประเทศนั้น ๆ ระบบการเมืองจะมีลักษณะเช่นไรและจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับ บุคคลในระบบการเมืองนั้น ๆ จะมีทัศนคติทางการเมืองอย่างไร เป็นต้นว่า มีการยอมรับกันไม่น้อยว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ต่ออเมริกามีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ได้ ก็เพราะคนอเมริกามีความเชื่อมั่นในระบบนี้ มีบุคคลเป็นประชาธิปไตย มีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นประชาธิปไตย สำหรับนิสิตนักศึกษาชั้นเราก็อ่ามีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศอย่างมาก ในฐานะที่พวกเขาต่อไปในอนาคตจะเป็นชนชั้นผู้นำ จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารประเทศในระยะต่อไป³

¹ อมรา พงศาพิชญ์, "สถาบันศาสนาและสถานการณ์เมืองในสังคม," การเมืองและสังคม ชุดที่ 2 (คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2519), หน้า 286.

² Mare J. Swartz, Local-level Politics, (Chicago: Aldine Publishing Company 1968), p. 1.

³ สุจิต บุญบงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย," รวมวิทยากร-รัฐศาสตร์, ชุมนุมบทความทางวิชาการ (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2514), หน้า 9-10.

ตั้งนักรการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม และสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น ในเรื่องของชนกลุ่มน้อย การเคลื่อนไหวทางสังคม ขบวนการทางสังคม สภาวะแห่งการเป็นผู้นำ การพัฒนาชาติให้เข้าสู่ยุคสมัยใหม่ ตลอดจนการเข้าสู่สภาพการเป็นสังคมเมือง เป็นต้น สังคมวิทยาการเมืองเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของสังคมวิทยา อิมเซท (Seymour M. Lipset) นักสังคมวิทยาการเมืองที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งได้กล่าวว่า ศาสตร์แขนงนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของสังคมกับสังคมการเมือง เป็นการศึกษาโครงสร้างของสังคมกับสถาบันการเมือง และมีขอบเขตอย่างกว้างขวาง เช่น ศึกษามูลนิธิหลังคือ อายุ การศึกษา ครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจ หรือศึกษามูลนิธิหลังของเหตุการณ์สำคัญ เช่น การปฏิวัติ การร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น¹

2. ทัศนคติทางการเมือง

สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์เป็นเชิงจิตวิทยา โดยศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ทัศนคตินี้มีผู้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ลักษณะความรู้สึกทางจิตใจของบุคคล อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ตลอดจนประสบการณ์ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือจินตนาการต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง²

เบอร์นาร์ค เฮนเนสซี (Bernard Hennessy) กล่าวว่า ทัศนคติหมายถึง ทัศนเพ
ความโน้มเอียง (orientation) ค่อนข้างถาวรของบุคคลซึ่งมีต่อวัตถุรวมทั้งความคิดอื่น ๆ
ที่ทำให้คนมีขอบเขตความคิดในการที่จะเข้าใจโลกได้พอสมควร³

¹พิพาท พิมพิสุทธิ, และอนุสรณ์ ลิมมี, พฤติกรรมทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 1.

²M.E. Shaw and I.M. Wright, Scale for The Measurement of Attitudes, (New York: McGraw-Hill, 1976), p. 3.

³Bernard Hennessy, Political and Public Opinion (New York: David McKay Co., Ltd., 1972), pp.27-48.

คาทซ์ และสกอตแลนด์ (Katz and Scotland) กล่าวว่า การที่คนมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้นจะต้องประกอบด้วยความรู้ (cognitive) ความรู้สึกหรือพอใจ (affective) และพฤติกรรม (behavioral) ซึ่งจากสิ่งดังกล่าวจะมีอิทธิพลที่บุคคลมีทัศนคติไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง¹ นอกจากนี้ ทัศนคติของแต่ละบุคคลนั้นยังขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่พึงพอใจหรือชอบรักใคร่อย่างใกล้ชิด สิ่งนั้นเป็นทัศนคติทางบวก (positive attitude) แต่ถาเขาแสดงออกไม่พึงพอใจจึงยังเป็นทัศนคติทางลบ (negative attitude) เป็นการชี้บอกทิศทางแสดงออกของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ทัศนคติของบุคคลมีหลายแบบ ทัศนคติของบุคคลในเรื่องเดียวกันย่อมแตกต่างกันในทิศทาง ๆ ทัศนคติเหล่านั้นได้แก่²

1. ทิศทาง (Direction) หมายถึง การสนับสนุนแนวคิดที่จะมุ่งไปทางนั้นทางเดียว หรือมุ่งสู่ทิศทางอื่นในแนวความคิดเห็นอื่น ๆ ด้วย
2. ปริมาณ (Degree) หมายถึง จำนวนสภาพทางจิตของมนุษย์ที่ได้แสดงความรู้สึกรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะอยู่ระหว่างปลายสุดของด้านที่ที่ที่สุดผ่านไปกลาง ๆ จนกระทั่งปลายสุดของด้านที่ไม่ที่ที่สุดก็ได้
3. ความเข้มข้น (Intensity) หมายถึง ความยี่งอเข้มทางสภาพจิตใจที่บุคคลนั้น ๆ มีอยู่

อิชิต ชีร์เวคิน นักรัฐศาสตร์ท่านหนึ่งให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติทางการเมืองว่าเป็นระบับการวัดความรู้สึกต่อสิ่งที่มีมองและมีความสัมพันธ์กับสังคม โดยทั่วไปแล้วทัศนคติทางการเมือง

¹ D. Katz and B. Scotland, " A Preliminary Statement to a Theory of Attitude Structure and Change," in Psychology: A Study of a Science, ed. S. Koch (New York: McGraw-Hill, 1959). p. 482.

² สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ, "ความสำเร็จในการเรียนและเจตคติต่อตนเอง," จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพมหานคร: คุยมศิริการพิมพ์, 2522), หน้า 100-101.

ใจอ้างถึง เสรีนิยมและอนุรักษนิยม¹

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาทัศนคติทางการเมืองสองกลุ่มอย่างกว้าง ๆ คือ เสรีนิยมและอนุรักษนิยม ซึ่งจะขอกล่าวถึงลักษณะของทัศนคติทางการเมืองที่สำคัญทั้งสองประการโดยละเอียด

2.1 ทัศนคติเสรีนิยม

ลัทธิ เสรีเวกิน ได้ให้ความหมายของทัศนคติเสรีนิยมไว้ว่า ผู้ที่มีทัศนคติแบบเสรีนิยมมักจะเป็นผู้ที่แสดงความรู้สึกในเชิงนิยมชมชอบต่อสาระสำคัญ 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลง (change) ความเสมอภาค (equalitarianism) และความอดกลั้น (tolerance)² นอกจากนี้ทัศนคติแบบเน้นเสรีนิยมมักจะหมายถึง การที่ความคิดเห็นเสรี มีความอดกลั้นและก้าวหน้า ส่งเสริมให้มีเสรีในการพูดและการปฏิบัติ

ฮัลซีย์ (Halsey)³ ได้อธิบายเสรีนิยมไว้ว่า เป็นความกึกก้องที่แพร่หลายและได้รับการยกย่องมากที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 19 พวกเสรีนิยมเห็นว่าการดำเนินการทางการเมืองและการพัฒนาทาง ๆ ต้องรักษาเสรีภาพของแต่ละบุคคลไว้ให้มากที่สุด จึงเน้นหนักเสรีภาพของบุคคลที่จะกำหนดจุดหมายปลายทางของตนเอง รัฐมีไว้เพื่อปกป้องเอกชนจากการกดขี่ของกลุ่มคน หรือหมู่คณะไม่ให้เสรีภาพมากกว่ากัน ในทางการเมืองนั้นเสรีนิยมต่อต้านระบบการปกครองที่ใช้อำนาจจำกัดระยะเวลาของผู้ปกครอง ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันรัฐสภา ขยายสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ประกันสิทธิเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ สนับสนุนการแข่งขันการค้าโดยเสรีทั้งในและระหว่างประเทศ เป็นการลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

¹Ikhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok: Thai WatanaPanich, 1974.)

²Ibid, p. 36.

³William D. Halsey, "Liberalism," Collier's Encyclopedia Vol. 14 (1965): 541-7.

กมล สมวิเชียร มีความเห็นว่าลัทธิเสรีนิยมเป็นระบบที่มีความใจกว้าง คือ ยอมรับ
 ทั้งแต่ความคิดหรือทฤษฎี หรือระบบการเมืองที่คนทั่วไปถือว่าเป็นภัย เช่น จะยอมให้คอมมิวนิสต์
 เข้ามาแข่งขันทางการเมืองได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ พวกเสรีนิยมสมัยเก่า
 จะต่อต้านการเข้ามายุ่งเกี่ยวของรัฐ เช่น รัฐให้เงินอุดหนุนสถาบันบางอย่าง เพื่อการมีอำนาจมาก
 ของรัฐบาลกลางจะทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องเสียไป แต่พวกเสรีนิยมสมัยปัจจุบันกลับมี
 ความเห็นตรงกันข้าม กล่าวคือ เห็นว่ารัฐควรเข้ามายุ่งเกี่ยวในกิจการของเอกชนมากขึ้น เพื่อช่วย
 เหลือคนยากจนหรือคนอ่อนแอกว่า ในทางการต่างประเทศพวกเสรีนิยมจะสนับสนุนการมีความสัมพันธ์
 กับนานาชาติ ประณามสงครามและสนับสนุนให้ชาติที่เป็นเมืองขึ้นได้เป็นเอกราช¹

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้อธิบายว่า เสรีนิยมให้ความสำคัญแก่ความเชื่อมั่นในหลักเกณฑ์
 และวิธีการหาเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์มากกว่าความเชื่อทางศาสนา เป็นพื้นฐานของอุดมการณ์ทางการเมือง
 ประเภทหนึ่ง คือ อุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะดังนี้²

1. มีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีศรัทธาในสติปัญญาในการที่มนุษย์ร่วมมือ
 กันทำงาน ความสามารถของมนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักเหตุผลและยึดหลักเหตุผลด้วยวิธีทดลอง
 ค้นหาแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกิดจากข้อคิดของจอห์น ล็อก
2. เชื่อในลัทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น ยอมรับทุกฝ่ายเสนอข้อเท็จจริง
 เหตุผลและความคิดเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังพิจารณาให้หมดเสียก่อน แล้วจึงร่วมกันตัดสินใจเป็นวิธีที่ดี
 ที่สุด จากหลักข้อนี้จึงเกิดเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคม ตลอดจนถึงพรรคการเมืองด้วย จึง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ กมล สมวิเชียร, ศาสตร์แห่งรัฐ, หน้า 43-46.

² ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2517), หน้า 55-57.

ถือว่าเสรีภาพเป็นรากฐานของความเป็นคน ดังที่รุสโซว์เขียนไว้

3. เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาค
นี้ไม่ได้หมายความว่าความเท่าเทียมกันทางสติปัญญาหรือทางกายภาพ แต่เป็นความเสมอภาคตามกฎหมาย
และทางการเมือง ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ควร
มีสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองและดำเนินชีวิตเท่าเทียมกันโดยไม่แยกแยะว่าเป็นเพศใด มีกำหนดอย่างไร
มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นใด
4. เสรีนิยมเห็นว่าควรปล่อยให้เอกชนทำกิจกรรมและดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เอง
โดยแทรกแซงน้อยที่สุด รัฐจะเข้ามาแทรกแซงในวิถีชีวิตและการจัดระเบียบสังคมของคนที่คือเมื่อกิจกรรม
นั้นเอกชนไม่สามารถจัดทำเองได้แล้วเท่านั้น
5. เชื่อว่ารัฐเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วยให้คนบรรลุถึงความสมบูรณ์และรัฐอยู่ได้ด้วย
เป้าหมายที่จะคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สิน ดังนั้นประชาชนมีสิทธิที่จะทำการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามจุด
หมายดังกล่าว ความถึกคั้นได้รับอิทธิพลจากลัทธิเป็นอย่างมาก โดยลัทธิสนับสนุนสิทธิที่จะปฏิวัติล้มล้าง
รัฐบาลที่ทำผิดสัญญา

สุขุม นวลสกุล ยังได้อธิบายความคิดเสรีนิยมว่า ยกย่องศักดิ์ศรีและความสามารถของคน
ถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผล สามารถคุ้มครองและบำรุงเลี้ยงชีพตนเองได้ เพราะฉะนั้นรัฐจึง
ไม่ควรยุ่งเกี่ยวในการใช้ชีวิต หรือการเลือกทางดำรงชีพของตนเอง ควรอยู่ในฐานะเพียงเป็นผู้รักษา
กติกา หนวาระแห่งสันติภาพเป็นบรรพบุรุษของสังคม รักษาความสงบภายในและป้องกันภัยภายนอก
เสรีประชาธิปไตยยึดถือหลักการปัจเจกชนนิยม ต้องการให้คนแต่ละคนมีอำนาจอธิปไตย หมายความว่า
มีสิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ ปราศจากอุปสรรคขัดขวาง¹

¹ สุขุม นวลสกุล, "ประชาธิปไตยสามประเภท," รัฐศาสตร์การเมือง (กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พิมพ์แจ้ง, 2518), หน้า 8.

แนวความคิดทางตันเสรีนิยมดังกล่าว เป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในค่านิยมธรรมชาติของมนุษย์ แต่ละคนมีสิทธิที่จะดำเนินกิจการทุกอย่างตามที่ตนคิดว่าเป็ประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด เพราะฉะนั้นในทัศนะของพวกเขา เสรีนิยมการปกครองที่ดีที่สุดคือกา ปกครองที่ผู้อยู่ใต้ปกครองมีความรู้สึกว่าคุณปกครองน้อยที่สุด

2.2 ทัศนคติอนุรักษนิยม

ทัศนคติอนุรักษนิยมนั้น ลีลิต ชีร์เวกิน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ที่ทัศนคติแบบอนุรักษนิยมมักจะเป็นผู้ที่แสดงความรู้สึกในเชิงไม่เห็นด้วยต่อสาระสำคัญ 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลง ความเสมอภาค และความออกัน² นอกจากนี้ทัศนคติแบบอนุรักษนิยมมักจะหมายถึง แนวความคิดเห็นที่ต่องการร้กาษาไว้ซึ่งชนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสถาบันของสังคมที่อยู่โดยยกลูกค่างของสถาบันประเพณีต่าง ๆ ขึ้นมาและพยายามจัดหรือระงับการกระทำใด ๆ อันอาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักการของสถาบันทางการเมือง โดยเน้นใหม่ทางประจักษ์ถึงผลร้ายอันอาจจะมีขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงประเพณีและสถาบันของสังคมที่อยู่ในขณะนั้น รวมทั้งตลอดจนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจ และถ้าการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีขึ้นเพื่อความเหมาะสมต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแปรผันอยู่นั้น ก็พยายามที่จะให้การเปลี่ยนแปลงนั้นมีขึ้นภายใต้ขอบเขตที่รัดกุมมาก โดยคำนึงถึงผลของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้อันอาจจะมีต่อสถาบันสังคมและชนบธรรมเนียมประเพณี จะเห็นว่าอนุรักษนิยมมีเนื้อหาตรงกันข้ามกับลัทธิเสรีนิยมเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในขณะที่เสรีนิยมเชื่อในการเปลี่ยนแปลงในความสามารถของมนุษย์ เหตุผลและความใจกว้างยอมรับความคิด ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ควรปรับปรุงขึ้น พวกอนุรักษนิยมจะไม่ยอมรับฟังความคิดอ่านของคนอื่นง่าย ๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ชอบของเก่า กรรมวิธีเก่า

¹ สุนทร นวลสกุล, "ประชาธิปไตยสามประเภท," รัฐศาสตร์การเมือง, หน้า 8.

² Iikhit Dhiravegin, *ibid*, p. 36.

เป็นคนเคร่งครัดจนเกินไป ไม่รู้จักผ่อนผันผ่อนยาว ไม่ค่อยยอมปรับตัว ไม่ค่อยมีจินตนาการ ไม่ค่อยมีปฏิริยา เป็นพวกทองไม่ร้อน และนิมิตที่ว่าพูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง 1
 วิทยาศาสตร์บัณฑิตหรือสภาบัณฑิต พวกอนุรักษนิยมมักจะไม่ไวใจคนแปลกหน้า คนที่มีฐานะต่ำกว่า
 โดยทั่วไปแล้วพวกอนุรักษนิยมยังเชื่อในความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ชาติ อนุรักษนิยมจำแนก
 ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 2

1. อนุรักษนิยมทางใจ (tempermental conservative) เป็นผู้ที่
 บุคลิกภาพและอารมณ์ที่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลงทั่ว ๆ ไป
2. อนุรักษนิยมวัตถุ (possessive conservative) เป็นพวกที่เห็นแก่
 ประโยชน์ของตนเองและขัดขวางการเปลี่ยนแปลงแก่ไขทุก ๆ อย่างที่กระทบกระเทือนต่อประโยชน์
 ของตน
3. อนุรักษนิยมทางปฏิบัติ (practical conservative) พวกนี้ไม่ใ้
 ผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก แต่จะคำนึงถึงผลประโยชน์สังคมโดยทั่วไป และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง
 หรือความคิดวิธีการใหม่ ๆ
4. อนุรักษนิยมทางปัญญา (philosophical conservative) พวกนี้
 มีสติปัญญาลึกซึ้งยิ่งปราชญ์ นิยมจารีตประเพณีดั้งเดิม สถาบันเก่า ๆ ว่าเป็นสิ่งที่น่ามนุษย์ได้ศึกษา
 เพื่อดูผล

ความเชื่อของพวกอนุรักษนิยม พอสรุปได้ 6 ประการดังนี้ 3

1. เชื่อว่ากฎปกครองสังคมมนุษย์เป็นเรื่องของการเจตนาทำลาย ดังนั้นปัญหา

1 รัชชานันท์, อุทนาการทางการเมือง, หน้า 55.

2 กมล, ศาสตร์แห่งรัฐ, หน้า 44.49.

3 William D. Halsey, et al., Collier's Encyclopedia: 204-212.

การเมืองจึงเป็นปัญหาทางรัฐและศาสนา พวกอนุรักษนิยมมักจะยึดมั่นอยู่กับชนวนชาติ

- 2. พวกอนุรักษนิยมมีความรู้สึกที่ว่าชีวิตเป็นไปตามประเพณีเก่า ๆ และบุคคลต้องมีความผูกพันกับสังคม
- 3. เชื่อว่าสังคมที่เจริญแล้วต้องการมีระเบียบแบบแผนและการจัดประชาชนออกเป็นชั้น ความเสมอภาคถ้ามีอยู่จริงก็เฉพาะแต่ตามกฎหมายหรือคำตัดสินของพระเจ้าเท่านั้น คนอ่อนแอกับคนดีไม่มีความเท่าเทียมกัน
- 4. เชื่อว่าทรัพย์สินและเสรีภาพไม่สามารถแยกจากกันได้ การแยกทรัพย์สินออกจากความเป็นเจ้าของส่วนตัว ไม่สามารถอยู่ได้เป็นยาว ไม่มีสิ่งกีดขวางระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิในทรัพย์สิน เพราะว่าสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิพื้นฐานอันมีค่าที่สุด
- 5. เชื่อว่าคนมีความต้องการทางอารมณ์ และยอมแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการใช้เหตุผล ดังนั้นต้องมีการควบคุมทางใจและความกระหายของบุคคล
- 6. เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปเป็นสิ่งที่ไม่เหมือนกัน การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นการทำลายมากกว่าที่จะเป็นความก้าวหน้า สังคมจะต้องผันแปรหรือเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ จะต้องมีวิวัฒนาการตามชนวนชาติและสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่กำหนดอย่างรอบคอบ

จะเห็นได้ว่าทัศนคติอนุรักษนิยมดังกล่าวขัดต่อวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยมาก เพราะว่าวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การมีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจรณาญาณ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม ไม่ตัดสินใจอย่างแข็งข้อโดยใช้อำนาจรุนแรง มีขันติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นที่แตกต่างจากตน การพลีสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนยอมรับความเสมอภาคระหว่างบุคคล เป็นต้น แต่ในทางตรงข้าม ทัศนคติอนุรักษนิยมมักจะยึดมั่นในประเพณีและวิถีชีวิตเดิมของบรรพบุรุษ มีการเปลี่ยนแปลงยาก ไม่ไวใจต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มีความเคร่งครัดในระบบอาวุโส ยึดมั่นบุคคลมากกว่าเหตุผล จากลักษณะต่าง ๆ ทัศนคติอนุรักษนิยมเป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตยอยู่มาก

---

¹ ธีรยธเนศ, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, หน้า 23.

3. การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization Process)

ทัศนคติเป็นสิ่งที่มาก่อนพฤติกรรมและเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมด้วย ดังนั้นการศึกษาจากพฤติกรรมก็อาจบอกทัศนคติได้เช่นกัน โดยปกติพฤติกรรมของบุคคลมักเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning Behavior) ในด้านจิตวิทยา พฤติกรรมคือปฏิกิริยาตอบสนองเร้าของอินทรีย์หรือกล่าวได้ว่า พฤติกรรมหรือจริตกริยา คือการโต้ตอบต่อสิ่งกระตุ้น มีสูตรว่า Stimulus-Integration (Organism) -- Response² พฤติกรรมของคนอาจติดตัวมาแต่เกิด เช่น ปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex Action) แต่พฤติกรรมส่วนใหญ่มักเกิดจากการเรียนรู้ ลักษณะนิสัยจากขนบธรรมเนียมเรียนรู้จากสังคม เรียกว่ากระบวนการเรียนรู้ (Socialization Process) ซึ่งอาจจะกล่าวโดยย่อว่ามี 4 ชั้น

ชั้นที่ 1 คือชั้นมูลฐาน เป็นช่วงตอนที่ทารกได้รับการฝึกฝนให้เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งเป็นตอนที่เด็กจะเรียนรู้ทัศนคติ ค่านิยม ความชำนาญชำนาญ ความสัมพันธ์ของบทบาทต่าง ๆ ของบุคคล ความรู้ทั่วไป และสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งคนในสังคมนั้นจะต้องเรียนรู้

ชั้นที่ 2 คือชั้นที่ก่อให้เกิดบุคลิกภาพของบุคคล อันเป็นขั้นที่ประสบการณ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อจิตใจสำนึก ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดบุคลิกมูลฐานของบุคคลนั้น ในตอนนั้นบุคคลจะมีความสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือที่เรียกว่ามี Identity พร้อมบริบูรณ์ด้วยอวัยวะทางจิตวิทยาอื่น ๆ เช่น การระบายออกซึ่งอารมณ์ ความรู้ซึ่งฝังอยู่ในความทรงจำ ความเข้าใจต่าง ๆ เป็นต้น

ชั้นที่ 3 เป็นขั้นที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization Process) อันเป็นช่วงตอนที่บุคคลเริ่มมีความรู้สึกถึงโลกการเมืองรอบ ๆ ตัวเขาและใญ่ ใญ่ใญ่และเข้าใจถึงเหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ

¹ ม.ล. ตูย์ ตูมสาย, จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช แผนกการพิมพ์, 2508), หน้า 122.

² พลอากาศตรีทิพย์ นาดสุภา, จิตวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2511), หน้า 37.

ขั้นสุดท้าย เป็นขั้นที่บุคคลผ่านจากการเป็นสมาชิกการเมือง "ที่ไม่ได้มีกิจกรรม" (Passive) มาเป็นผู้ที่เข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง ขั้นนี้เรียกว่า "Political Recruitment Process" เป็นตอนที่คน ๆ นั้นจะมีความเข้าใจการเมืองลึกซึ้ง และจะมีทัศนคติทางการเมืองชัดเจนและถาวรกว่าเดิม¹

ทั้งนี้พฤติกรรมการเมืองจึงเกิดจากการเรียนรู้ หรือการอบรมเป็นส่วนใหญ่ ในระบบการอบรมเกี่ยวกับการเมืองนั้นประกอบด้วย

1. Cognitive Orientation ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและความเชื่อทางการเมือง
2. Affective Orientation หมายถึง ความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกเกี่ยวกับความรู้สึกเพิกเฉย และความรู้สึกอื่น ๆ ต่อเรื่องการเมือง
3. Evaluative Orientation คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของผู้นำเอาค่านิยมมาตรฐานมาเป็นเครื่องตัดสินประเด็นทางการเมือง หรือเหตุการณ์ทางการเมือง²

กล่าวกันว่าพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งหลายทั้งปวงนั้น เป็นผลมาจากความคิดของแต่ละคนนั่นเอง การแสวงหาความเห็นพ้องต้องกันของกลุ่มคนจำนวนมากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุว่า ทัศนคติของคนเรานั้นแตกต่างกัน บัจจุบันที่เป็นตัวปรุงแต่งทัศนคติของบุคคลไม่เหมือนกัน ในภาคนี้จะได้กล่าวถึงบทบาทของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติซึ่งมีหลายปัจจัย เป็นต้นว่า กลุ่มประเภทต่าง ๆ ครอบครัวยุ สถาบันการศึกษา เหล่านี้เป็นต้น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ จะกล่าวในโอกาสต่อไป

¹Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, Jr., Comparative Politics: A Developmental Approach, (Boston: Little Brown and Company 1966), p. 50.

²Lycian W. Pyo, Politics, Personality and Nation-Building, (New Haven: Yale University Press, 1966), pp. 45-46.

3.1 บทบาทของกลุ่ม

เรื่องของกลุ่มมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางสังคมและการเมืองอย่างมาก นักจิตวิทยาสังคมส่วนใหญ่ให้ความหมายของกลุ่มกันว่า กลุ่ม (Group) หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันสนใจประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ปรารถนา และจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยที่ต่างก็มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย การรวมกลุ่มได้มีลักษณะที่กระทำร่วมกันอยู่สามประการ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Common Goal)
2. มีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน (Interaction)
3. มีการปฏิบัติในบทบาทที่เป็นอันเดียวกัน (Common Role)

เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาอิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อทัศนคติของบุคคลในรายละเอียด จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับประเภทของกลุ่ม ซึ่งจำแนกออกได้เป็น กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ แต่ละกลุ่มมีลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิก ดังนี้คือ

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary groups) เป็นกลุ่มขนาดเล็ก ที่มีสมาชิกพบหน้า (face-to-face) กันอยู่เสมอ มีความรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี สมาชิกมีความสนใจร่วมกัน นอกจากนั้นอาจจะมีค่านิยม ธรรมเนียม ทัศนคติและความเชื่อคล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่นทางด้านจิตใจ โดยไม่มีผลประโยชน์อันใดเป็นเครื่องคอบเหนี่ยว

2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary group) เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมีความสัมพันธ์กันน้อย ไม่สนิทสนมเหมือนอย่างกลุ่มปฐมภูมิ และรวมกันอยู่ได้เนื่องจากมีผลประโยชน์เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง การติดต่อสัมพันธ์กันมักจะเป็นทางการ เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า จำนวนสมาชิกก็มีมาก และมีสถานภาพที่แตกต่างกันออกไป บางครั้งอาจเรียกกลุ่มเหล่านี้ว่า กลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มอาชีพ สมาคม องค์กร หรือสถาบันทางราชการประเภทต่าง ๆ

¹ ลออง กิรมย์รัตน์, กระบวนการกลุ่ม (คู่มือประกอบการเรียนวิชาศึกษา 325 วิทยาลัยครูภูเก็ต, 2521), หน้า 2.

การแบ่งกลุ่มตามจุดประสงค์และบทบาทของสมาชิก การแบ่งกลุ่มลักษณะนี้แบ่งได้เป็นสามประเภท คือ

1. กลุ่มปฏิบัติงาน (Task-groups) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงาน โดยทั้งงานชิ้นนั้นอาจจะต้องร่วมกันกระทำโดยบังเอิญก็ได้ หรืออาจเป็นงานที่ได้กำหนดมาจากแหล่งอื่น
2. กลุ่มพัฒนา (Growth groups) เป็นกลุ่มที่สมาชิกส่วนมากสนใจในการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่สิ่งจำเจน่าเบื่อ และเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่คาดหวังว่าจะดีขึ้น (Positive direction)
3. กลุ่มมิตรภาพ (Friendship groups) เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความพึงพอใจของสมาชิก เช่น พากันไปเที่ยวเตร่สนุกสนาน จับกลุ่มตามความพอใจ เล่นกีฬาร่วมกัน กลุ่มมิตรภาพมักจะเกิดขึ้นเองโดยความพอใจของสมาชิก

สาเหตุที่ทำให้บุคคลเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

การที่บุคคลจะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใด จะต้องมีเหตุจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างน้อยที่สุดก็จะต้องมีเหตุดังต่อไปนี้ ไม่ประการใดก็ประการหนึ่ง

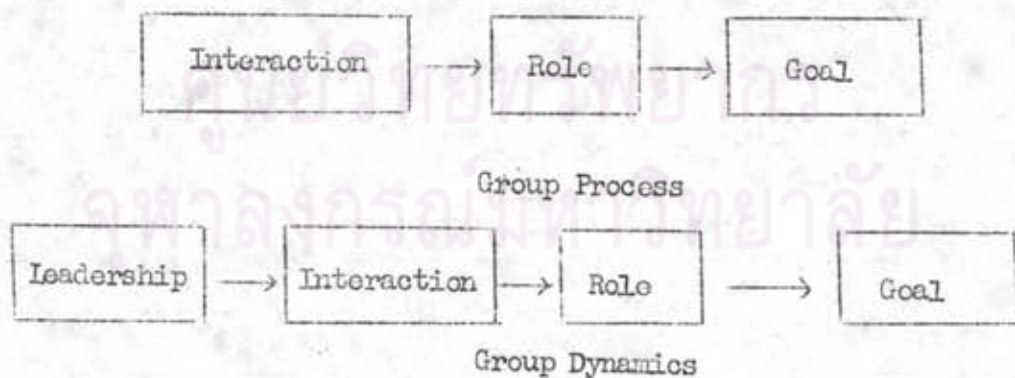
1. เพราะความชอบพลเป็นส่วนตัวกับสมาชิก หรือที่เรียกกันว่า ถูกเพื่อนชักจูงไป
2. เพราะพอใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น หรือจุดมุ่งหมายตอบสนองอุดมการณ์ของตนเอง จึงต้องไปเข้ากลุ่มกับเขา
3. เพราะพอใจในกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งให้ความสนุกสนาน หรือให้ความพึงพอใจอย่างพื้นต้องการ ในบางครั้งแม้ว่าตนเองจะไม่สนใจต่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม แต่ก็พอใจที่จะทำกิจกรรมของกลุ่ม หรืออาจจะเป็นทางที่กลับกันก็ได้

4. เพราะพอใจทั้งกิจกรรมและจุดหมายของกลุ่ม
5. เพราะพอใจที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม ตามลักษณะของความต้องการทางจิตวิทยา คือความต้องการที่จะมีส่วนผูกพันอยู่กับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้สูง จะเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มได้โดยง่าย ทั้ง ๆ ที่ไม่ว่าจะพอใจในจุดหมายหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือไม่ ขอแต่เพียงว่าให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพการเป็นอยู่อย่างโดดเดี่ยวเท่านั้น

พลังของกลุ่มสามารถที่จะชักเสาะลักษณะที่หา ที่ปรากฏของสมาชิกให้เป็นไปในทางที่กลุ่มประสงค์ พลังนี้สามารถครอบคลุมไปจนถึงครอบครัวของสมาชิกด้วย การครอบคลุมชักเสาะพฤติกรรมของสมาชิกโดยพลังกลุ่มจะสามารถเข้าไปถึงจิตใจโดยแท้จริง มิใช่กระทำเพียงร่างกายเท่านั้น เช่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้แม้กระทั่งทัศนคติและค่านิยมของสมาชิก ภารกิจของกลุ่มก็จะต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกันในเรื่องของจุดหมาย สัมพันธกิริยาและบทบาทของกิจกรรม สิ่งเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์แวดล้อมที่ดึงดูดให้คนมารวมกัน

โดยปกติสัมพันธกิริยาระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดบทบาทของกิจกรรมในกลุ่มมีอันที่จะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้กำหนด²

¹ ฉลอง ภิมยรัตน์, กระบวนการกลุ่ม, หน้า 7-8.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

การกำหนดแนวนโยบายการนำที่เหมาะสม เป็นปัจจัยทำให้กลุ่มมีพลังในการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พัฒนาขึ้น นอกจากการนำที่เหมาะสมแล้วความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มเกิดได้จากอิทธิพลของสมาชิกด้วยกันเอง โดยมีสภาพการยอมรับและการปฏิบัติ เป็นตัวจูงใจสมาชิก มีพฤติกรรมอยู่ในกรอบแห่งทัศนคติของสังคมโดยอัตโนมัติ

สำหรับผู้นำกิจกรรม นักศึกษามีทัศนคติและพฤติกรรมไม่แตกต่างไปจากสมาชิกโดยรวมของกลุ่มมากนัก ทั้งนี้เพราะกว่าที่เขาจะเป็นผู้นำของกลุ่มนั้น เขาต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ (Socialization Process) นั่นคือ ก่อนที่เขาจะเข้าเป็นสมาชิกองค์การ เขาเลือกเขาก็เพราะว่าองค์การหรือกลุ่มกิจกรรมนั้นมีความคิดและจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับเขา และการที่เขาจะจะได้เปลี่ยนฐานะจากสมาชิกไปสู่สภาพการเป็นผู้นำของกิจกรรมนั้น ก็ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ แลกเปลี่ยนค่านิยม และมีการกระตุ้นส่งเสริมพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของกลุ่มกิจกรรม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้นำกิจกรรม นักศึกษามีความคิดเห็นเป็นไปตามทัศนคติ (Social Norm) ของกลุ่ม

ในปี พ.ศ. 2510 สุจิต บุญบงการ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติและความสนใจของนิสิต นักศึกษาไทยที่มีต่อการเมือง" ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นิสิต นักศึกษาที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ นิสิตทั้งสามกลุ่มนี้เรียนอยู่ในสี่สุดท้ายของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ผลของการวิจัย พบว่า นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มีความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีอีกสองกลุ่ม

¹ Suchit Bunbongkarn, "Thai Student Political Interest and Attitudes," The Journal of Social Sciences, (October, 1969), pp. 160-187.

ในปีเดียวกัน ทินพันท์ นาคะตะ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization, of College Students" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้สมโนทัศน์ (concept) เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองมาศึกษาปัญหาสำคัญหนึ่งในการพัฒนาทางการเมืองของไทย และเพื่อจะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่ว่า ทำไมคุณธรรมแห่งประชาธิปไตยจึงไม่พัฒนาอย่างเป็นผลในระบบการเมืองของไทย โดยมุ่งพิจารณาในแง่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง ชอบช่ายของการศึกษาจำกัดอยู่ในกลุ่มนักศึกษาสามกลุ่ม คือ นักศึกษาที่ศึกษาทางค่านสังคมศาสตร์ นักศึกษาที่ศึกษาทางค่านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science) และนักศึกษาทางการทหาร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ซึ่งถามต่อนิสิตนักศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และวิทยาลัยทางการทหาร 3 เหล่าทัพ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม พบว่า นักศึกษาทางการทหารส่วนใหญ่มีลักษณะทางอัตตาธิปไตย นักศึกษาทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติส่วนใหญ่มีลักษณะประชาธิปไตย นักศึกษาทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่มีความตื่นตัวในความเป็นพลเมืองดีและมีความสามารถในหน้าที่สูง แต่ยังคงมีความเชื่อในมนุษยชาติ และสิ่งแวดล้อมทางการเมืองน้อยและขาดการวิพากษ์วิจารณ์ นอกจากนี้ยังไขว้ว่า นักศึกษาที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองน้อยลง แต่มีทัศนคติอัตตาธิปไตยเพิ่มขึ้น ไม่ชอบการวิพากษ์วิจารณ์ และไม่คอยแสดงความตื่นตัวเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ผู้วิจัยยังพบอีกว่า แม้วาระดับของการมีประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาไทยต่อการเมืองจะต่ำ แต่ลักษณะของการยอมรับสิ่งสอนทางการเมืองยังคงได้รับการสนับสนุนอันจะมีผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และอาจลดวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปอัตตาธิปไตยลงได้บ้าง

¹Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok: Prae Pittaya International, 1975).

อุเทน ปัทมโช¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อการเมือง" ใน พ.ศ. 2513 วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อต้องการศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเมือง ผู้วิจัยได้ใช้ตัวอย่างประชากร 720 คน ซึ่งสุ่มจากนิสิต 3 กลุ่ม คือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ นิสิตคณะอื่น ๆ ที่ได้เรียนทางรัฐศาสตร์มาบ้างและนิสิตที่ไม่ได้เรียนรัฐศาสตร์ มาเลย ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดทัศนคติต่อการเมืองซึ่งสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลของการวิจัยพบว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์กับนิสิตคณะอื่นที่เรียนวิชาทางรัฐศาสตร์มาบ้าง มีทัศนคติต่อการเมือง ไม่แตกต่างกัน ส่วนนิสิตคณะอื่นที่ไม่ได้เรียนทางรัฐศาสตร์มาเลย มีทัศนคติต่อการเมืองต่ำกว่านิสิตสองกลุ่มแรก นิสิตปีที่ 1 และนิสิตปีที่ 4 มีทัศนคติต่อการเมืองไม่แตกต่างกันนิสิตชายมีทัศนคติทางการเมืองดีกว่านิสิตหญิง

อุดมทางการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันในทัศนคติของนิสิตนักศึกษา จากการที่เป็นพวกนิยมการเมืองฝ่ายชายหรือฝ่ายขวา สิ่งนั้นก็คือ คณะหรือสาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษาได้เล่าเรียน อาเธอร์ ลีแมน (Arthur Liebman)² ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติต่อการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย เมโทรโพลิทัน พบว่า นักศึกษาที่เป็นพวกฝ่ายชาย จะเป็นผู้ที่ได้ศึกษาในทางสังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา กฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ ค่า นิยม ตลอดจนความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในสังคม ในทางตรงข้าม ผู้ที่ศึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายขวา และเป็นกลุ่มที่ไม่ค่อยมีบทบาทในการเมือง และกิจกรรมต่าง ๆ

¹อุเทน ปัทมโช, "การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเมือง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

²Arthur Liebman, The Political Attitudes of Puerto Rican University Students, (London, 1970), p. 100.

การวิจัยที่ปรากฏผลมีความคล้ายคลึงกัน เมื่อได้ไปทำการวิจัยเรื่องเดียวกันที่มหาวิทยาลัย
ซีดี โดยศึกษาจากนักศึกษาคณะต่าง ๆ รวม 4 คณะ พบว่านักศึกษาที่นิยมฝ่ายซ้ายจะเป็นผู้ที่ศึกษา
ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ และพบว่าผู้ที่นิยมฝ่ายขวาน้อยมากอยู่ในกลุ่มนักศึกษา
คณะวิศวกรรมศาสตร์ สืบแมน ได้แสดงข้อมูลจากการค้นคว้าหาความสัมพันธ์ในสาขาวิชาที่ศึกษา
กับค่านิยมในทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย เปโตรกิน ในปี ค.ศ. 1964-65 ตามตาราง

ตารางที่ 1 สาขาวิชาและสภาพความสัมพันธ์ทางการเมือง

สาขาวิชา	ฝ่ายซ้าย	กลาง	ฝ่ายขวา	รวม
สังคมศาสตร์	43	34	23	100
กฎหมาย	40	27	32	99
มนุษยศาสตร์	27	43	30	100
แพทยศาสตร์	17	50	33	100
การศึกษา	13	53	34	100
วิศวกรรมศาสตร์	12	52	36	100
วิทยาศาสตร์	12	62	26	100
ธุรกิจ	10	55	36	101
ทั่วไป	8	56	26	100

แหล่งที่มา Arthur Liebman, The Political Attitudes of Puerto

Rican University Students, (London, 1970), p. 111.

เบน วิลเลอร์แมน (Ben Willerman) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง "การเปลี่ยนทัศนคติของสมาชิก Fraternity ต่อกฎข้อบังคับของมหาวิทยาลัย" ในปี ค.ศ. 1959 การวิจัยอันนี้มีวัตถุประสงค์จะเปลี่ยนทัศนคติของสมาชิก Fraternity ที่มหาวิทยาลัยมินเนโซตา ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มหาวิทยาลัยได้วางไว้ คณะกรรมการของมหาวิทยาลัยจึงได้ดำเนินแผนงานการวิจัยด้วยวิธีการทดลอง ในขั้นแรกได้มีการส่งแบบสอบถามไปยังสมาชิกของ Fraternity จำนวน 34 ชุมชมเพื่อสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อมหาวิทยาลัย ปรากฏว่ามี 12 ชุมชมที่มีความคิดเห็นขัดแย้งตอกฎของมหาวิทยาลัยอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างสมาชิกของ Fraternity 12 ชุมสนี้ ออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 ชุมชม กลุ่มแรกเป็นกลุ่ม E (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่สองเป็นกลุ่ม C (กลุ่มควบคุม) สำหรับกลุ่ม E นั้น คณะกรรมการมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ได้จัดให้มีการสังสรรค์ และอภิปรายร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของ Fraternity 6 ชุมชม เกี่ยวกับกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการปรับความเข้าใจกัน ภายหลังจากทดลองด้วยวิธีอภิปรายสังสรรค์แล้ว จึงให้นักศึกษากลุ่ม E และกลุ่ม C ตอบแบบสอบถามอีกครั้งแล้วเปรียบเทียบคำตอบครั้งแรกและครั้งหลังของกลุ่ม E ปรากฏว่าไม่มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และการเปรียบเทียบระหว่างคำตอบครั้งหลังของกลุ่ม C และกลุ่ม E ก็ไม่มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน จากแบบสอบถามได้เหตุผลข้อหนึ่งที่นักศึกษาไม่ยอมรับกฎข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ก็เพราะนักศึกษานั้นไม่เชื่อว่ากฎบางข้อจะอำนวยความสะดวกแก่มหาวิทยาลัย ดังนั้นนักศึกษาจึงมีความปรารถนาที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎเหล่านั้น

3.2 บทบาทของครอบครัว

ครอบครัวเป็นปัจจัยของสภาพแวดล้อมซึ่งมีส่วนต่อการก่อตัวของทัศนคติ อันมีผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสังคมและการเมือง โดยที่ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยแรกที่มี

¹ Ben Willerman, "Changing The Attitudes of Fraternity Member Toward University Control," "The Personnel and Guidance Journal" 37 (April 1959): 542-550.

ส่วนต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของบุคคลทั้งทางการเมืองและทางสังคม เพราะฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการก่อตัวของความคิดเห็นของบุคคลแต่ละคน สำหรับวิธีการที่ครอบครัวมีบทบาทต่อการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ แก่สมาชิกของครอบครัวเกิดขึ้นในลักษณะของการอบรมสั่งสอนโดยตรงประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเป็นเรื่องของการลอกเลียนพฤติกรรมของพ่อแม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังทัศนคติต่าง ๆ แก่เด็กโดยไม่รู้ตัว

1. อิทธิพลของบุคลิกของพ่อแม่ต่อทัศนคติ

ปกติเด็กจะได้รับความประทับใจครั้งแรก (first impression) เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แล้วก่อเกิดเป็นนิสัยประจำตัวในระยะแรก ๆ เกิดอคติหรือความเคียดแค้น (prejudices) เบื้องต้นต่าง ๆ เกิดเป็นความชอบและความไม่ชอบ ความปรารถนาและเป้าหมายต่าง ๆ ความคุ้นเคยใกล้ชิดกับชีวิตครอบครัวก่อให้เกิดผลอย่างมาก ที่สำคัญคือ การลอกเลียนแบบ การกระทำซ้ำบ่อย ๆ และการอบรมแนะนำ สิ่งที่ได้รู้ก็คือ การบังคับ (authority) อย่างน้อยที่สุดก็เป็นอำนาจบังคับที่ครอบงำในครอบครัว การบังคับหรืออำนาจในบ้านที่เด็กมีประสบการณ์จะมีอิทธิพลต่อลักษณะอารมณ์ของเด็ก ครอบครัวจึงเป็นผู้ให้ท่าทีและทัศนคติพื้นฐานแก่เด็ก ซึ่งบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเขามีประสบการณ์มากขึ้น และบางประการไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้หรือเปลี่ยนได้ยาก เพราะทัศนคติที่ฝังลึก

2. ครอบครัวกับทัศนคติทางการเมือง

ครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่เห็นได้ชัดในการก่อตัวของทัศนคติพื้นฐานทางสังคมและการเมือง ความผูกพันและความจงรักภักดีของครอบครัวที่มีต่อพรรคการเมือง ผู้นำทางการเมือง ฯลฯ ได้ถูกถ่ายทอดให้แก่เด็กในรูปแบบการสนทนา การแนะนำ พฤติกรรมเหล่านั้นนับว่าครอบครัวได้มีส่วนต่อการพัฒนาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดทางการเมืองให้แก่บุคคลในระดับหนึ่ง ทัศนคติและความเชื่อที่บุคคลได้รับจากครอบครัวอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ภายหลังที่เขาได้เรียนรู้

เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ทางการ เมืองย่อมจะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในเวลาต่อมา
ใครจะมีความคิดเห็นต่อประเด็นหรือปัญหาทางการเมืองและสังคมไปในแนวทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับ
ทัศนคติหรือความเชื่อทางสังคมและการเมืองที่แต่ละคนมีอยู่¹

การปกครองในระบบประชาธิปไตยได้ย้่าว่า การหลอหลอมทัศนคติหรือแบบอย่าง
ชีวิตแบบประชาธิปไตยนั้นต้องเริ่มมาจากครอบครัว เริ่มตั้งแต่ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ผู้ปกครอง
กับลูก ๆ ว่าอยู่ในลักษณะใด ถ้าเป็นในลักษณะที่พ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของลูก ๆ ส่งเสริม
ให้ลูกมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง
ให้เหมาะสมกับวัย เขาก็จะโตขึ้นเป็นหนุ่มสาวที่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับระบบการเมืองการ
ปกครองแบบประชาธิปไตย ในทางตรงข้ามถ้าพ่อแม่โง่เขลาเห็นตีมากกว่าแนะนำสั่งสอน ความ
เคยชินฝังแน่นอยู่กับการบังคับ กดขี่ การใช้อำนาจ บุคคลดังกล่าวไม่เคยได้รับการปลูกฝังทัศนคติ
หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยมาเลย²

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบิดานี้ เสน (Iano) กล่าวว่า บิดาอาจจะถ่ายทอดความ
เชื่อทางการเมืองให้ลูกได้ 3 วิธีใหญ่ ๆ คือ

ประการแรก บิดาจะสอนความเชื่อ ค่านิยมทางการเมืองให้บุตรโดยตรง บิดา
เป็นแบบอย่างให้เด็กเลียนแบบ ดังนั้นลูกจึงรับเอาความจงรักภักดี ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ
จากบรรพบุรุษของตน

¹ เสถียร เหลืองอร่าม, มติมหาชนกับประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2521), หน้า 56-57.

² ประสิทธิ์ สวาสดิ์ภักดิ์, "วัฒนธรรมทางการเมือง," การเมืองและสังคม (คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 278-279.

ประการที่สอง บิดาเป็นผู้กำหนด หรือเป็นผู้ให้สภาพแวดล้อมทางสังคม (Social Context) แก่บุตรของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์ ชนชั้นในสังคม และฐานะชน หรือลักษณะของสังคมแห่งที่อยู่อาศัย

ประการที่สาม เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวระหว่างบิดากับบุตร ได้มีส่วนช่วยเหลือหรืออุปถัมภ์ของบิดา ซึ่งอาจจะคงอยู่หรือพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือความโน้มเอียงทางสังคม (Social Orientation) ¹

ในปัจจุบันสังคมไทย ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเพราะผู้หนึ่งได้รับการศึกษาสูง มีอาชีพ ตำแหน่งการงานดีขึ้น และวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามา มาก ผู้หนึ่งมีบทบาทมากขึ้น จึงทำให้เกิดระบบบิดามารดามีความสำคัญเสมอภาคกัน (Equalitarian Kinship) ²

องค์กรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางสังคมและการเมืองที่จะได้พิจารณา คือ กลุ่มอาชีพ การประกอบอาชีพ ทำมาหากิน เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่ต้องเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว เมื่อบุคคลประกอบอาชีพในหน่วยงานแห่งใดแห่งหนึ่งของรัฐบาล หรือของเอกชนก็ตาม เป็นเวลาช้านานพอสมควรจะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานนั้น ตัวบุคคลนั้นก็จะมีเกียรติหรือยอมรับสภาพความเป็นอยู่ หรือระเบียบกฎเกณฑ์ของอาชีพนั้น ๆ เป็นเสมือนชีวิตจิตใจของตัวเอง ดังนั้นสภาพแวดล้อม ระเบียบปฏิบัติ หรือลักษณะของงานในกลุ่มอาชีพ หรือหน่วยงานต่าง ๆ จะมีอิทธิพลอย่างมากในการที่จะหล่อหลอม ฉายาทออุปถัมภ์ ทักษะ การตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ถ้าอาชีพใดหรือหน่วยงานใดที่มีระบบภายในเป็นประชาธิปไตย ก็จะช่วยกระตุ้น หล่อหลอมทัศนคติในกลุ่มอาชีพนั้น ๆ ด้วย ถ้ากลุ่มอาชีพใดมีระเบียบเคร่งครัด ใช้อำนาจจากที่ บุคคลนั้นก็จะถูก

¹ Robert E. Lane, Political Man, (London; The Free Press, 1972), p. 63.

² นวีวรรณ์ วรรณประเสริฐ, "สถาบันครอบครัวไทย," สังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพินิจ, 2522), หน้า 70.

หลอหลวมให้เป็นเช่นนั้น¹ ยกตัวอย่างเช่น บิวกเป็นทหารส่วนใหญ่ก็จะอยู่กับบุคคลที่เป็นทหาร จะคงอยู่ในระเบียบวินัย และอาจมีความเชื่อซึ่งคนละอันในสังคมไม่มี เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับ คอมมิวนิสต์ หรือภัยของคอมมิวนิสต์ในหมู่ที่เป็นทหารจะต่างกันออกไปจากคนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน แต่ เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือเป็นศิลปินหรือเป็นข้าราชการพลเรือน² จากการศึกษาหลายครั้งพบว่า บุคคลที่มีสถานะอาชีพสูงมีแนวโน้มที่จะกระตือรือร้นทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ นักธุรกิจ เล็มเยน ช่างฝีมือ และกรรมกร ตามลำดับ³

สภาพอาชีพของบิวก มารค หรือผู้ปกครองและรายได้ครอบครัว จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึง สภาพทัศนคติทางการเมืองได้ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในสหรัฐอเมริกาหลายครั้งเมื่เข้าระคับการ เขามีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงขึ้นตามระดับสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม กล่าวคือ ผู้ที่มีสถานะ ทางเศรษฐกิจ สังคมสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมต่ำ⁴

¹ ประสิทธิ์ สวาสติฎกิต, "วัฒนธรรมทางการเมือง," หน้า 282.

² ปรรงค์ สิ้นสวัสดิ์, "การไต่มาซึ่งลักษณะนิสัย," จิตวิทยาทางการเมือง (กรุงเทพฯ มหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า 34.

³ Herbert McClosky, "Political Participation," International Encyclopedia of the Social Sciences, 12(1968): 102.

⁴ Joseph G. Lapalombara, Politics Within Nations, (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1974), p. 90.

ตารางที่ 2ทัศนคติต่อการรกรรของนักเรียนจำนวน 1,000 คน ในเมืองเล็ก ๆ แห่งหนึ่งใกล้มหานครนิวยอร์ก

อาชีพผู้ปกครอง	สนับสนุนมาก	สนับสนุน	ลังเลใจไม่ได้	คัดค้าน	คัดค้านมาก
ผู้บริหารงานธุรกิจ	-	-	11	17	72
ผู้ประกอบการวิชาชีพ	13	9	7	19	52
ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก	27	14	18	12	29
ปฏิบัติงานในสำนักงาน	31	18	11	15	25
ผู้เรงงานที่มิทักษะ	40	13	13	15	19
ผู้เรงงานกึ่งทักษะ	49	22	10	11	8
ผู้ทำงานประเภทไร้ทักษะ	60	13	8	12	7

แหล่งที่มา V.O. Key, Jr., Public Opinion and American Democracy, (N.Y.: Alfred A. Knopf, 1972), p. 294.

จากตารางดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของผู้ปกครอง กับทัศนคติทางความคิดที่แสดงออกอันเป็นสิ่งที่เด็กได้รับอิทธิพลจากครอบครัวนั่นเอง เด็กที่มาจากครอบครัวกรรมกรในระดับทำงานไร้ทักษะ ได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนการรกรรอย่างเข้มแข็ง คือ มีถึง ร้อยละ 60 ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่ผู้ปกครอง เป็นนักธุรกิจในระดับบริหาร จะมีความคิดเป็นปฏิปักษ์อย่างมากต่อการรกรร คือ ร้อยละ 72 และที่สนับสนุนการรกรรไม่มีเลย แนวความคิดของเด็กตามตารางนั้นแตกต่างไปตามลักษณะของอาชีพครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม อิทธิพลที่เด็กได้รับจากครอบครัวบางอย่างอาจฝังแน่น ในขณะที่ทัศนะบางประการอาจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น บางคนแม้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจจะไม่ได้เป็นบุคคลชั้นสูงก็ตาม แต่เป็นมาจากรชนชั้นสูงหรือมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมากจน บางคนยังมีความคิดเห็นที่ผูกพันกับครอบครัวของตนอยู่มาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้พอจะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของ

1 ครอบครัวอีกด้านหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2512 เมสเซียลิส (Massialas) ได้รวบรวมผลการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการอบรมสั่งสอนทางด้านการเมือง พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่าพ่อแม่ที่พ่อแม่จะเลี้ยงแบบอย่างทางการเมืองจากครูมากกว่าบิดา มารดา ผู้ปกครอง เด็กที่มาจากครอบครัวที่มั่งคั่งเป็นใหญ่ในครอบครัวมีแนวโน้มจะเป็นเผด็จการมาก มีความสนใจทางการเมืองน้อย และมีประสิทธิภาพในทางการเมืองน้อยกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ทั้งบิดา-มารดา การที่เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัว จะมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประสิทธิภาพทางการเมือง ความเชื่อถือทางการเมือง ของบิดามารดาไปทั่วโลก จะเป็นเครื่องทำนายความเชื่อของบุตรหลานได้²

ในเรื่องอิทธิพลครอบครัวนี้ กรีนสไตน์ (Greenstein) ได้ทำการวิจัยเรื่องเด็กและการเมือง ในปี ค.ศ. 1965 ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนจะไม่ค่อยกล้าในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพราะพวกเขาเชื่อว่าเขาไม่มีความสามารถจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง เด็กที่มาจากฐานะทางบ้านต่างกันจะมีทัศนคติต่อการเมืองแตกต่างกัน³

ได้มีผู้สนใจทำการศึกษารวบรวมทัศนคติในแนวเดียวกันนี้ ในปี ค.ศ. 1952 โกลด์เซนและคณะ (Goldsen & Others) ได้ทำการสำรวจแนวความคิดของนักศึกษาที่มีต่อปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ เช่น เรื่องการศึกษา การเลือกคู่ ทัศนคติ การเลือกอาชีพ เศรษฐกิจการเมือง

¹ V.O. Key, Jr., Public Opinion and American Democracy (N.Y.: Alfred A. Knopf, 1972), p. 294. อ้างถึงใน เสถียร ทนขจร, นิพนธ์ชนกับประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 61-62.

² Byron G. Massialas, "Citizenship and Political Socialization," Encyclopedia of Education Research, Edited by Robert L. Ebel, (4th ed., 1969), pp. 125-126.

³ Fred I. Greenstein, Children and Politics, (New York: Yale University Press, 1965), pp. 94-106.

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาชายจากมหาวิทยาลัยฟอร์เนีย เทกซัส มีริแกน เยล ฮาร์วาร์ด การรวบรวมข้อมูล รวบรวมจากแบบสอบถามทัศนคติ ผลของการวิจัย ปรากฏว่า ทางด้านทัศนคติทางการเมือง นักศึกษาส่วนใหญ่โดยทั่วไปแล้วไม่ค่อยสนใจกับเรื่องการเมือง มี นักศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคที่ปรึกษาหรือพรรคดีโมแครท ความนิยม ในพรรคการเมืองมักจะมีผลสอดคล้องกับพรรคที่ปรึกษาของตนออกเสียง เลือกให้¹

ส่วนเซียร์ส (Sears)² พบว่า ผู้ที่มีอุดมการณ์แบบอนุรักษ์นิยมได้รับการเรียนรู้มาจาก ครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ ได้รับการศึกษาชั้นต่ำ ส่วนเขากล่าวถึงศาสนาโปรเตสแตนท์ เป็นสมาชิกพรรคที่ปรึกษา มีถิ่นฐานที่อยู่ในเมืองเล็ก ๆ ส่วนโรเบิร์ต อี. เลน (Robert E. Lane)³ ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลในระดับครอบครัวว่า อาจจะมีผลกระทบทัศนคติทางการเมือง ของบุคคลได้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูก และความสัมพันธ์ ในลักษณะอื่น ๆ ในระดับครอบครัว ก็อาจจะมีผลต่อการเรียนรู้หรือถ่ายทอดความเชื่อต่าง ๆ ให้กับ บุคคลในครอบครัวนั้น ในที่สุดอาจจะนำมาซึ่งความเชื่อ ค่านิยมหรือทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งได้

ในปี พ.ศ. 2515 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย"

¹ Rose K. Goldsen and Others, What College Student Think, (Princeton: D. Van Nostand Co. Inc., 1960), p. 240.

² D.O. Sears, "Political Behavior," in G. Linzey and E. Aronson, ed. Handbook of Social Psychology (Chicago: Addison Wesley, 1969), Vol. 5, p. 41.

³ Robert E. Lane, Political Man, p. 63.

⁴ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย," รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร, 2515).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อทราบว่าบุคคลที่ผ่านการศึกษาอบรมและมีประสบการณ์ของสถาบัน
 ครอบครัวยุ สสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา มีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ไปทดลองกับประชากรในกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือก
 ตัวอย่างประชากรจากภาคต่าง ๆ ภาคละ 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ ทั้งนี้โดยถือจังหวัดที่มี
 ประชากรไปใช้สิทธิออกเสียง เลือกทั้งมากที่สุดและน้อยที่สุด เมื่อคราวออกเสียง เลือกทั้งวันที่ 10
 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เป็นเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ในสถาบันครอบครัวบิดาซึ่ง เป็นหัวหน้า
 ครอบครัว ยังมีอิทธิพลอยู่มากในเรื่องการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจของสมาชิกต่าง ๆ ในครอบครัว

3.3 บทบาทสถานศึกษา

องค์กรที่มีบทบาทในการหล่อหลอมวัฒนธรรมทางการเมืองแก่บุคคลก็คือ สถาบัน
 การศึกษา มนุษย์ในสมัยปัจจุบันใช้เวลาในการศึกษาดัง เกือบครึ่งชีวิต เพราะฉะนั้นสถาบันการ-
 ศึกษา จึงมีอิทธิพลอยู่มากในหลายด้านของชีวิต สิ่งที่บุคคลได้จากสถาบันการศึกษานอกจากปลูกฝัง
 วิชาที่พอแล้ว ยังจะใ้รับความรู้และแรงกระตุ้นให้สนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิ และหน้าที่พื้นฐาน
 ของพลเมือง ให้รู้จักเคารพสิทธิ และหน้าที่ของผู้อื่น ให้รู้จักการประนีประนอม การตกลงโดย
 สันติวิธี โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย จะส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา
 เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง ให้เหมาะสมกับวัยและความรับผิดชอบ เช่น ให้มีการ
 จัดตั้งสภานักศึกษา ให้มีคณะกรรมการนิสิตนักศึกษา ให้นักเรียน นักศึกษามีส่วนปกครองดูแล
 ระเบียบของตนเอง ให้มีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียน นักศึกษา
 มีโอกาสฝึกฝนการใช้สมาธิ และปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ตามกฎเกณฑ์ของสถาบันการศึกษาและ
 ของสังคม จะทำให้นักศึกษาเหล่านี้ ได้เตรียมตัวที่จะรับภาระของสังคมของเขา เมื่อสำเร็จการศึกษา
 แล้ว ดังนั้นเมื่อท่านออกจากรั้วของสถาบันการศึกษา บุคคลเหล่านี้จะเป็นหน่วยที่สำคัญ หรือเป็นกลไก
 ที่จะรักษาและดำเนินตามของสังคมไปด้วยดี เพราะการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การใช้สิทธิต่าง ๆ
 ไม่ใช่ของใหม่สำหรับพวกเขาเพราะเคยชินตั้งแต่อยู่ในสถาบัน ดังนั้นทัศนคติและความเห็นของ
 กลุ่มผู้ที่จะได้รับการหล่อหลอมจากสถาบันการศึกษาในลักษณะที่กล่าวมาแล้ว จะเป็นทัศนคติและความ
 เห็นที่ส่งเสริมระบอบการเมือง การปกครองอย่าง เหมาะสมที่สุด

ในทางตรงข้าม ถ้าสังคมไทยมีระบบการศึกษาแบบไร้อำนาจ ฤๅ ฆราวาสผู้ศึกษาแล้ว
 บรรดาภาคของสถาบันการศึกษาจะเป็นแบบการเน้นเรื่องไร้อำนาจ นักศึกษาจะพักอยู่ในสภาพ
 ผู้ถูกบังคับให้เรียน ให้ศึกษา ในเรื่องที่รัฐหรือสังคมกำหนดให้ จะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
 ไม่นับเลยกับการแสดงออกซึ่งสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ศึกษา
 จะถูกบีบบัง และคัดค้าน ท่านักศึกษาสังคมไทยถูกสถาบันการศึกษาหลอหลอมในลักษณะเช่นนี้แล้ว
 แนนอภาความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองจะเลื่อนลางไปค้วย เขาจะไม่ตระหนัก
 ๑ ๒ ว่าเขามีสิทธิ และหน้าที่อะไรบาง ไม่กล้าและไม่พร้อมที่จะแสดง ออกซึ่งความคิดเห็น อาจจะขาด
 ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และการเมือง ของสังคม การอบรมถ่ายทอด
 ของสถาบันการศึกษาในลักษณะนี้ นับว่า เป็นอันตรายอย่างยิ่ง ต่อการเมือง การปกครองระบอบประชา
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐

ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ จึงสนับสนุนจัดให้มีกิจกรรม นิสิตนักศึกษา ซึ่งแต่ละแห่ง
 รายละเอียดปลีกย่อยอาจจะไม่เหมือนกัน แต่โดยทั่วไปแล้ว กิจกรรม นิสิตนักศึกษา เป็นงานที่ นิสิต
 นักศึกษาประกอบขึ้น หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่ นิสิต นักศึกษา มีบทบาทเป็นผู้กระทำ หรือ
 ดำเนินการในสถานต่าง ๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปได้ งานนั้นควร เป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการ
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐

๑ ประสิทธิ์ สวัสดิ์ภูติ, "วัฒนธรรมทางการเมือง," หน้า 279-280.

ยอมรับจากมหาวิทยาลัย และไม่เป็นส่วนหนึ่งที่มีคัมภีร์อยู่ในหลักสูตรที่นักศึกษาศึกษาอยู่ กิจกรรม
ดังกล่าวควร จะ จัดขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผนถูกต้องตามกฎข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้น¹

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางสังคม
และการเมือง กับความคิดเห็นของผู้นำกิจกรรมนักศึกษาในการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาของ
มหาวิทยาลัย โดยคำนิยาม ทัศนคติเป็นลักษณะความรู้สึทางจิตใจของบุคคลอันเนื่องจากการ
เรียนรู้ ตลอดจนประสบการณ์ กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในการ
ตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเขาไปเกี่ยวข้อง² ส่วนทัศนคติทางการเมือง
เป็นระบับการวัดความรู้สึกต่อสิ่งที่มอง และมีความสัมพันธ์กับสังคม โดยทั่วไปแล้วทัศนคติการเมือง
ใช้อ้างถึงเสรีนิยมและอนุรักษนิยม สำหรับผู้นำกิจกรรมนักศึกษาที่มีทัศนคติแบบเสรีนิยม จะมีลักษณะ
ใจกว้าง เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลง มีความอดกลั้น มีเหตุผลเป็นหลักในการแสดงออก ไม่มีคัม
ระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด³ ฉะนั้นถ้าการบริหารกิจกรรมนักศึกษาเปิดกว้างให้แสดงความคิด
ให้เห็น ไม่จำกัดสิทธิจนเกินไป และให้การสนับสนุนนักศึกษาในการแสดงออก ผู้นำกิจกรรม
นักศึกษาแบบเสรีนิยมก็จะพอใจการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาแบบเสรีนิยมเช่นกัน

ส่วนผู้นำกิจกรรมนักศึกษาที่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยม จะมีลักษณะนิยมระบบอาวุโส คอง
การคงไว้ซึ่งประเพณีของสังคม ชอบศักดิ์สิทธิ์โดยขาดความอดกลั้น⁴ ฉะนั้นการบริหารกิจกรรม

¹ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, "องค์การและกิจกรรมนิสิตนักศึกษา," (ภาควิชา
อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 1.

² H.B. Shaw, and I.M. Wright, Scale for the Measurement of
Attitudes (New York: McGraw-Hill, 1976), p. 3.

³ Iikhit Dhiravagin, Political Attitudes of the Bureaucratic
Elite and Modernization in Thailand. (Bangkok: Thaiwatanapanich, 1974),
p. 36.

⁴ Ibid.

นักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่เคร่งครัด ขำรังไวซึ่งระเบียบประเพณีของสถาบัน ก็จะเป็นที่พอใจของนักศึกษาแบบอนุรักษนิยม

ในเรื่องสถาบันอุดมศึกษานี้ สุวัตร ศิลปอนันต์ มีความเห็นว่า จุดเริ่มต้นทางการเมืองในมหาวิทยาลัยนั้น ซอนเรนอยู่ในความรู้สึกผูกพันต่อสังคม ไม่ว่าคนนิยมชายสุดหรือขวาสุด เมื่อเชื่อว่าสังคมควรจะเปลี่ยนแปลง มีปีศาจรายในสังคมหรือพื้นฐานทางสังคมกำลังถูกทำลาย เขาจะรู้สึกว่ามีสิทธิศึกษาและอาจารย์ ควรยอมเอื้อมเข้ามาเกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิด แต่ก็มีพวก "หัวเกา" อยู่ไม่น้อยที่ถือว่าสูตรของประธานาธิบดี เบนจามิน แฮมมิงเวย์ มหาวิทยาลัยคือ "สถานที่สำหรับเรียน" มีใช้ "สถานที่สำหรับการชุมนุมทางการเมือง" กลอซีโอ โซเรส พบว่านักศึกษาหัวเกาในบราซิล ไม่แต่เพียงไม่สนใจการเมืองเท่านั้น แต่ก็จะเห็นว่า "การเมืองในมหาวิทยาลัยทำให้เสียการเรียนของนิสิตนักศึกษา" ควบ ส่วนพวกนิยมชายรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ตนจะต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง และมหาวิทยาลัยควรเป็นสถาบันสร้างความก้าวหน้า และนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคม โซเรส สรุปว่า "พวกหัวเกาเห็นว่าการเมืองกับการเรียนควรแยกกัน ส่วนพวกซ้ายนิยมว่าควรรวม" นี้หมายความว่า นักศึกษานิยมชายจะสามารถรวมพลังทางการเมืองในหมู่นักศึกษาได้มากกว่า พวกเป็นกลางหรือพวกนิยมขวา

องค์การนิสิตนักศึกษา อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

1. "กลุ่มทททนิยม" เป็นกลุ่มที่ไม่เห็นชอบกับโครงสร้างทางสังคมของตน
2. "กลุ่มประเพณีนิยม" เป็นกลุ่มที่พยายามจะปรับแก้ให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยก็อาจเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มหาวิทยาลัย เป็นศูนย์แห่งแนวคิดใหม่ ประชากร นักวิชาการ อาจารย์ ตลอดจนนิสิตนักศึกษาเป็นบุคคททท และคนควหาความเป็นจริงในสาขาวิชาของตน และถือว่าการที่แนวคิดใหม่เหมาะสม ควรจะไ้ครบรางวัลหรือความชอบสูงสุด
2. มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่ประกอบควย ครู อาจารย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ

สังคมปัจจุบัน จึงควรทำตัวให้เข้ากับสังคมให้ได้¹

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา นั้น มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน เช่น คาลิช (Kalish) และเบอร์เทส (Bertes) แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาย ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ในปี ค.ศ. 1960 เนื่องจากมีปัญหว่า นักศึกษาไม่ค่อยสนใจกิจกรรม ในการวิจัยครั้งนี้เขาได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 150 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษามีความรู้และความสนใจในกิจกรรมจะมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมนั้น และจะมีผลไปถึงการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ไปด้วย²

ฟินลีย์ (Finley) ได้ทำการศึกษาขอบเขตและประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมของวิทยาลัยในรัฐเพนซิลวาเนีย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารและนักศึกษาจำนวน 21 วิทยาลัยด้วยกัน สำหรับกลุ่มผู้บริหารนั้นสอบถามเกี่ยวกับ การจัดและดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา ส่วนนักศึกษานั้นสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดและการบริหารงานกันนี้ ผลการวิจัยสรุปว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารและนักศึกษามีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมงานแนะนําการแนะนํางานแก่นักกิจกรรมนักศึกษาอยู่ในระดับดีพอใจ³

¹ ฐิติ สิลปอนันต์, "นิสิตนักศึกษากับการเมือง," วารสารคณะกรรมการการศึกษาแพทยาศาสตร์, 8 (ก.ค.-พ.ย. 2516): 29-30.

² Kalish, R.A. and Bertes, O.J. "A Survey of Student Activities Toward the Campus Activities at the University of Hawaii," The Personnel and Guidance Journal, 39 (December 1960): 290-292.

³ Finley, Thomas M., "The Scope and Effectiveness of the Student Personnel Service of the Junior College of Pennsylvania," Dissertation Abstracts 19(No.2, 1958): 126 A.

จรัส โพธิศิริ ไล้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการนักศึกษาในวิทยาลัยครูในภาคใต้
 กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษา แห่งละ 25 คน ในวิทยาลัยครูภาคใต้
 แห่งละ 50 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า และคำถามปลายเปิด
 ทอหนาย ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการนักศึกษาวิทยาลัยครูทุกแห่ง จัดในรูปองค์การศึกษา
 การปฏิบัติงานขององค์การนักศึกษาส่วนใหญ่ มีธรรมเนียมเป็นหลักปฏิบัติ กิจกรรมประเภทต่าง ๆ
 ที่วิทยาลัยครูจัดขึ้นส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน แต่
 น่าสังเกตว่าทุก ๆ วิทยาลัยจัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีน้อยมาก งบประมาณที่ได้มาสนับสนุน
 การจัดกิจกรรมนักศึกษา ส่วนใหญ่ได้มาจากข้อเสนอของนักศึกษา ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษา
 เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพสังคมในถิ่นการ เตรียมอุปกรณ์และสถานที่
 จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรม ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่ตอบว่า เหมาะสมดีแล้ว แต่นักศึกษาค
 ตอบว่า ยังเตรียมไม่พร้อมและขาดความเหมาะสม การอนุญาตให้สิ่งกนภายนอกมาร่วมการจัด
 กิจกรรมของนักศึกษา วิทยาลัยยังไม่เปิดโอกาสให้มาร่วมเท่าที่ควร การควบคุมกิจกรรมทาง
 การเมืองของนักศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยครูยุคลา มีความเห็นว่าควรควบคุมอย่างใกล้ชิด แต่
 เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว นักศึกษาเห็นว่าควรควบคุมบ้างไม่ควรปล่อยให้จัดโดยเสรีเกินไป

จากการวิจัยของ อัจฉรา วิวัฒนานนท์ ซึ่งได้วิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์
 และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปกครองนิสิต และกิจกรรมนิสิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง
 เป็นอาจารย์ 100 คน นิสิตในคณะต่าง ๆ 7 คณะ จำนวน 700 คน จากผลการวิจัยพบว่า
 กลุ่มอาจารย์และกลุ่มนิสิต มีความเห็นแตกต่างกันในทำนองขัดแย้งมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งในเรื่องการปกครองนิสิต ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมปรากฏว่า ความคิดเห็นในกลุ่ม
 ต่าง ๆ เป็นไปในทำนองสอดคล้องตงกันว่า การจัดกิจกรรม โดยจัดเป็นชมรมตามความสนใจ

1จรัส โพธิศิริ, "การบริหารกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้,"
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2518), 353 หน้า.

เป็นสิ่งที่น่าสนใจและสมควรให้มหาวิทยาลัยที่ปรึกษาสำหรับชมรมด้วย¹

ในปี พ.ศ. 2509 อุทิศ ชัมพานนท์ ได้สำรวจทัศนคติของนิสิตใหม่ (หลักสูตร 4 ปี) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อกิจกรรมนิสิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตชั้นปีที่หนึ่ง จำนวน 226 คน ผลการศึกษพบว่า กิจกรรมนิสิตจัดขึ้นในแต่ละครั้งให้ผลดีแก่นิสิตทุกคนหรือไม่ ข้อนี้จะสัมพันธ์กับความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต กล่าวคือ กานิสิตมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่น้อย กิจกรรมที่จัดขึ้นภายหลังผลต่อนิสิตน้อยด้วย²

นอกจากนี้ยังมีการสำรวจทัศนคติของนิสิตต่อการดำเนินงานขององค์การนิสิต ในทำนองเดียวกันนี้คือ เช่น สุทธิศักดิ์ ทหาราวิชัย ได้ศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2509 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของคณะกรรมการสโมสรฯ ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยทั่วไปนั้น นิสิตส่วนใหญ่ให้ความไว้วางใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี³

¹ อัจฉรา วิวัฒนานนท์, "การวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการปกครองนิสิต และกิจกรรมนิสิต," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 124.

² อุทิศ ชัมพานนท์, "สำรวจทัศนคติของนิสิตใหม่ (หลักสูตร 4 ปี) ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อกิจกรรมนิสิตปี 2509," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ 2510), หน้า 57-58.

³ สุทธิศักดิ์ ทหาราวิชัย, "ทัศนคติและความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อการดำเนินงานสโมสรนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ 2509), หน้า 37-42.

สัญญา สุรพันธ์ กล่าวในการวิจัยของเขาว่า วิทยาลัยครูปฏิบัติงานด้านบริหาร
กิจการนักศึกษาอยู่ในอันับสูง ซึ่งน่าจะเป็นการกระทำที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน
ที่ผู้บริหารหรือวิทยาลัยจะต้องสนใจบทบาทและกิจการศึกษามากขึ้นกว่าเดิมตามลำดับ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครที่มีนักศึกษาต้นแก้วในระบอบประชาธิปไตยอย่าง
กว้างขวาง และมักมองว่าสถาบันไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
ผู้บริหารจะต้องลบล้างวางระหว่างวิทยาลัยกับนักศึกษาลงไปให้

ประคัม นิลพิงา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา
เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลาง พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา
ต่อกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูในส่วนกลางไม่แตกต่างกัน และการที่วิทยาลัยครูในส่วนกลาง
บางวิทยาลัย มีธรรมเนียมของการนักศึกษา แต่บางวิทยาลัยไม่มีอาจก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินงาน
งาน แม้ว่าความคิดเห็นของคณาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อกิจกรรมนักศึกษาไม่
แตกต่างกันโดยส่วนรวมก็จริง แต่บางข้อที่พบว่าแตกต่างกันจะมีประโยชน์ต่อการนำเอาบทเรียนเพื่อ
ปรับปรุงในการจัดกิจกรรมมีประสิทธิผล²

สามารถ คงสะอาด ได้ทำการวิจัยในหัวข้อเดียวกันนี้ แต่ทำในวิทยาลัยครู
ภาคใต้ พบว่า สิ่งที่นักศึกษาและอาจารย์ต้องการมากคือ ต้องการให้ผู้บริหารรับรู้ สนับสนุนและ
มาร่วมในงานกิจกรรมบ้าง กับการต้องการให้จัดกิจกรรมซึ่ง เน้นหนักทาง คุณพัฒนาสังคมให้
มากขึ้น ส่วนอาจารย์มีความต้องการให้จัดกิจกรรมซึ่ง เน้นหนักทาง คุณส่งเสริมคุณธรรม จริย
ธรรมใหม่มากขึ้น กิจกรรมด้านวิชาการควรมากขึ้นอีก แต่นักศึกษาเห็นว่า ก็สมควรเป็นอันดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สัญญา สุรพันธ์, "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร,"
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2519), หน้า 86.

²ประคัม นิลพิงา, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา
ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), 164 หน้า.

1 ก่อนวิชาการ

กิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะนักศึกษาเป็นศูนย์กลางแห่งพลังในกิจกรรม ทั้งปวงของสถาบัน จึงถือได้ว่านักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีพลังที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง ๓ ขึ้น ได้ทั้งภายในสถาบันและภายนอกสถาบัน ความแรงผลักดันรุนแรง อาจก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ โทจนกลายเป็นปัญหาของชาติในที่สุด กวดยเหตุนี้จึงมีผู้สนใจและศึกษาเรื่องนี้ไว้มาก จึงน่าจะได ศึกษาถึง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

4. ประวัติความเป็นมาของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาเกิดขึ้นเมื่อมีสถาบันการศึกษาชั้นสูงเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะถือว่ามีผู้ เป็นตัวสังคมนั้น เมื่อมีผู้นั้นมาอยู่รวมกันจึงต้องสร้างระเบียบ กฎ กติกา และกิจกรรม ทาง ๓ ขึ้น

กิจกรรมของยุโรปเกิดขึ้นในสมัยของกรีกและโรมัน เพราะว่าการศึกษาของกรีกและ โรมันเจริญก่อนประเทศอื่น นักศึกษาจึงไปจากที่ต่าง ๆ จากหลายชนชาติ จึงเกิดมีการรวมตัว ในชนชาติเดียวกันขึ้น กลายเป็นกิจกรรมตัวแทนชนชาติ เมื่อมาอยู่รวมกันตัวแทนเหล่านี้จะจัด กิจกรรมเป็นตัวแทนของกลุ่ม มีการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับคนพื้นเมือง ที่คอยเอาตัวเขาเปรียบ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่ม จึงมักจะมีการทะเลาะกันระหว่างนักศึกษากับชาวบ้าน หรือบาง ครั้งมีการขัดแย้งกันระหว่างนักศึกษากับครูผู้สอน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรม รื่นเริง สังสรรค์ ปกครอง และลงโทษกันเอง ฯลฯ

ในสมัยกลาง เป็นระยะเวลาที่วิทยาการก้าวหน้ามาก มีมหาวิทยาลัยที่ผุดผ่อง เกิดขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยโบโลญญา (Bologna) ในอิตาลี มหาวิทยาลัยปารีส (Paris)

¹สามารถ กงสะฮาก, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรม นักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย ราชภัฏสงขลานครินทร์, 2523), 189 หน้า.

ในฝรั่งเศส มีนักศึกษาจากที่ต่าง ๆ มากมาย จึงมีการรวมตัวกันเพื่อปกครองกันเอง มีการจัดสวัสดิการ สันทนาการ กีฬา คณิต และอื่น ๆ อีกมาก และเนื่องจากนักศึกษามาจากที่ต่าง ๆ กันส่วนมากเป็นหนุ่มสาว จึงทำให้เกิดความประพฤติกี่สิ่งเสียดิ้น เช่น คุมสุรา อดระเวศชาวบาน จึงต้องมีการควบคุมความประพฤติ มีระเบียบปกครองกันเอง (Self Government) เกิดขึ้น ปัจจุบันกิจกรรมต่าง ๆ ค่อย ๆ พังทลายจึงมีระเบียบแบบแผนพิในรูปของการบริหารและการปกครอง

4.1 กิจกรรมนักศึกษา

เฟรดทเคอริก (Frederick) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายในสถานศึกษา ซึ่งนักศึกษามีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ และสถานศึกษายอมรับและสนับสนุนกิจกรรมเหล่านั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนี้จะไม่มีผลในการนับเป็นส่วนในการพิจารณาผลการศึกษา²

ทไมอัส (Jamias) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนักศึกษาไว้ว่า กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง การจัดองค์การเพื่อเตรียมเปิดโอกาสในการเสริมประสบการณ์พิเศษสร้างความสัมพันธ์อันดีฐาน และเป็นพี่แก่ประชาชนไทย ซึ่งนักศึกษาก็มีโอกาสเรียนรู้ถึงการเป็นนักประชาธิปไตยที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างนิสัยที่ดีแก่ทัศนคติที่นักรเสรีนิยมอุดมคติที่ถูกต้อง อันเป็นการสร้างประชากรที่ดี มีคุณภาพให้แก่วงศ์ต่อไป³

¹ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, "เอกสารประกอบการเรียนวิชาองค์การและกิจกรรมนักศึกษา," กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521 (อัครสำเน).

² Robert W. Frederick, The Third Curriculum (New York: Appleton Century Crofts, Inc., 1959), p. 6.

³ Camel J. Jamias, "Student Extra Curriculum Activities and Public Relation," "Student Problems in South East Asia University (University of Malaya, 1969), p. 98.

4.2 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนักศึกษา

เฟรคเคอริค (Robert W. Frederick) ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มีความมุ่งหมายดังนี้คือ

1. เพื่อเป็นการเตรียมตัวนิสิตนักศึกษาสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
2. เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยในตนเอง (Self-discipline)
3. เพื่อให้รู้จักวิธีทำงานร่วมกัน
4. เพื่อเพิ่มพูนความสนใจของนิสิตให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. เพื่อให้สำนึกในการปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ
6. เพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษของนิสิต
7. เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษา
8. เพื่อพัฒนาความสามัคคีของหมู่คณะในสถาบัน¹

สำหรับประเทศไทย หลังจากปฏิรูปการปกครอง เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ก็ได้มีการประชุมอธิการบดี และตัวแทนของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อพิจารณาเรื่องการจัดระเบียบการจัดตั้งสโมสรนิสิตนักศึกษา และการอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตนักศึกษา เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2521 และวันที่ 30 มกราคม 2521 ที่ประชุมได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจการนิสิตนักศึกษาเสียใหม่ดังนี้

1. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตนักศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในหมู่นิสิตนักศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในคณาวิชาการ ประสบการณ์วิชาชีพแก่นิสิตนักศึกษา

¹ Robert W. Frederick, *ibid*, pp. 51-52.

4. เพื่อปลูกฝังและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ
5. เพื่อส่งเสริมพัฒนาภัยและพัฒนาการบุคลิกภาพ
6. เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตศึกษาคำเพื่อประโยชน์ร่วมกัน
7. เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย

ต่อมา เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุญาตให้มหาวิทยาลัยดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาได้แล้ว ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้มีหนังสือ ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2521 แจ้งให้มหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวเหมือนกันหมด

4.3 ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาที่จัดขึ้นมีมากมาย การแบ่งกิจกรรมนั้นก็แตกต่างกันออกไปแล้วแต่ว่าสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะเห็นว่าเหมาะสม แต่ก็จะแยกออกตามลักษณะของกิจกรรมที่ทำแล้ว จะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมด้านวิชาการ ส่วนมากจะแบ่งเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมภาษาไทย ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมคณิตศาสตร์ ชมรมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ
2. กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์หรือฝ่ายพัฒนาสังคม แบ่งออกเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมอาสาพัฒนา ชมรมลูกเสือ และผู้นำบำเพ็ญประโยชน์ ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและชมรมคอกกานยาเสพติด ชมรมส่งเสริมผู้พิการ ฯลฯ
3. กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น ชมรมดนตรีไทย ชมรมนาฏศิลป์ ชมรมศิลป์พื้นเมือง ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมศิลป์ และชมรมนักประดิษฐ์ ฯลฯ

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, ระเบียบและข้อบังคับสโมสรนิสิตนักศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกิจการนิสิตนักศึกษา, (2521), หน้า 3, 12.

4. กิจกรรมด้านกีฬา แบ่งออกเป็น ชมรมฟุตบอล ชมรมบาสเก็ตบอล ชมรมวอลเลย์บอล ชมรมตะกร้อ ฯลฯ

ถ้าจะแยกให้ละเอียดลงไป เพื่อสะดวกแก่การเข้าใจแล้ว กิจกรรมนักศึกษาแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนปกครองตนเอง เช่น องค์การนักศึกษา สภานักศึกษา เป็นต้น
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ชมรมบำเพ็ญประโยชน์ ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมอาสาพัฒนา เป็นต้น
3. กิจกรรมทางศาสนา เช่น กิจกรรมทางพุทธศาสนา และกิจกรรมทางศาสนาอื่น ๆ
4. กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติไทย กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีของท้องถิ่นและของประเทศ กิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์
5. กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา เช่น การแข่งขันกีฬา การแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน
6. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและการแสดง เช่น ปรากฏา และโต้วาที การแสดงละคร เป็นต้น
7. กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีสากล
8. กิจกรรมทางวิชาการ ได้แก่ ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เช่น ชมรมภาษาไทย ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ
9. กิจกรรมเกี่ยวกับความสนใจพิเศษ เช่น ชมรมการถ่ายภาพ
10. กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น ชมรมหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์รายเดือน หนังสือพิมพ์ประจำปี หนังสือรุ่น เป็นต้น

---

¹ ขอมิ่งกับสภาการฝึกหัดครู, "ว่าด้วยสโมสรนักศึกษาวิทยาลัยครู," 2521 กระดาษโรเนียว, หน้า 9.

11. กิจกรรมเกี่ยวกับทัศนศึกษา เช่น จัดทัศนอาจร ทัศนศึกษานอก
สถานที่ เป็นต้น

กิจกรรมดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า ได้รับความสนใจจากนิสิตนักศึกษาแตกต่างกันออกไปตามยุคตามสมัย เช่น ก่อนนี้กิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากนิสิตนักศึกษามาก ได้แก่ กิจกรรมในคานักศึกษา และคณาวิชาการ จะเห็นได้จากการจัดแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น กีฬาสี่กีฬาประเพณี กีฬาระหว่างสถาบัน ฯลฯ หรือจากการจัดชุมนุมวิชาการประเภทต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา นิสิตเริ่มให้ความสนใจฝ่ายบำเพ็ญประโยชน์และฝ่ายศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทัศนคติของนักศึกษาในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมุ่งพัฒนาสังคมมากขึ้น มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น และในขณะเดียวกันนักศึกษามหาวิทยาลัยที่จะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติมากขึ้น จึงนับว่าเป็นนิมิตอันดีที่เยาวชนของชาติมีแนวโน้มที่จะทำหน้าที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ เสริมศักดิ์ วิชาสารณ, การบริหารกิจการนักเรียน (แผนกเอกสาร และ
การพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก 2520), หน้า 106-107.

5. บทบาททางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทย

มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทยคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2459 เพราะฉะนั้นบทบาทของนิสิตนักศึกษาไทยจึงมีขึ้นไ้หลังจาก ปี พ.ศ. 2495 เพราะในระยะแรก ๆ นั้นยังเป็นสมัยที่ปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ประกอบกับไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของฝรั่ง บทบาทของนักศึกษาไทยในการต่อต้านรัฐบาลหรือทางชาติจึงยังไม่มี ต่อมาได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง ในปี พ.ศ. 2476 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปี พ.ศ. 2485 และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และในภาคต่าง ๆ ของประเทศ จนถึงปัจจุบัน มีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวม 11 มหาวิทยาลัย นักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทยเหล่านี้ได้เริ่มมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญดังนี้คือ

1. การเดินขบวนเรียกร้องดินแดนจากฝรั่งเศส พ.ศ. 2473 ซึ่งเป็นการเดินขบวนครั้งแรกของนักศึกษาไทย เรียกร้องดินแดนที่เสียไปให้ฝรั่งเศส เมื่อฝรั่งเศสแพ้เยอรมันในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงเห็นเป็นโอกาสหนุนให้นักศึกษาเดินขบวนเรียกร้องเอาดินแดนคืน ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มเดินขบวนด้วย
2. ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษาธรรมศาสตร์กับฝ่ายทหาร พ.ศ. 2493 เกิดกบฏแมนฮัตตัน ฝ่ายกบฏได้เข้ามาจับบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลทหารบุกไล่ส่งกำลังเข้ามาทั้งในบริเวณมหาวิทยาลัย และไม่ยอมถอยตัวออกหลังจากนั้น โดยอ้างว่าเป็นจุกุญชศาสตร์ ทำให้นักศึกษาธรรมศาสตร์ต้องไปเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องประชุมของเนติบัณฑิตสภา จนกระทั่ง 11 ตุลาคม 2493 นักศึกษาประมาณ 2,000 คน ไปที่สภามหาวิทยาลัย ในสมัยประชุมเพื่อขอขอร้องให้รัฐบาลถอนทหารออกจากบริเวณมหาวิทยาลัย และ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยอมรับข้อเสนอก่อนแต่ไม่ได้กำหนดเวลาถอน เหตุการณ์ผ่านมาถึงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2493 เมื่อนักศึกษากลับจากทัศนศึกษาที่นครสวรรค์ ประมาณ 3,000 คน ได้เข้าไปสำรวจความเรียบร้อยในมหาวิทยาลัยทั้ง ๆ ที่ทหารยังยึดครองอยู่ แล้วจึงเดินออกจากมหาวิทยาลัยไป ในที่สุดทหารจึงถอนกำลังออกไป

3. การเดินขบวนต่อต้านการเลือกตั้งที่ไม่เรียบร้อย พ.ศ. 2500 เป็น การเลือกตั้งทั่วไป ที่ฝ่ายรัฐบาล คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ใช้กลวิธีสกปรก ซึ่งเรียก ว่า "พหลรม ไฟไฟ" ในการเลือกตั้ง ทำให้นักศึกษาต้องเดินขบวนคัดค้านการเลือกตั้ง จน ในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการรัฐประหาร

4. การเดินขบวนเขาพระวิหาร พ.ศ. 2505 นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ เดินขบวนคัดค้านการตัดสินของศาลโลก เมื่อ 15 มิถุนายน 2505 ให้เขมรชนะ ว่าเขาพระ วิหารซึ่งตั้งอยู่ระหว่างพรมแดนไทย-เขมร ที่จังหวัดสุรินทร์ เป็นของเขมร วันที่ 21 มิถุนายน 2505 นักศึกษาได้ชุมนุมที่ท้องสนามหลวง และเดินขบวนคัดค้านกล่าวประณามผู้นำเขมรและ ศาลโลกด้วย มีนักศึกษาเข้าร่วมถึง 50,000 คน

5. การเดินขบวนต่อต้านการขึ้นราคาค่าโดยสารรถเมล์ พ.ศ. 2512 หลังจากนักศึกษาเดินขบวนขอให้รัฐบาลประกาศยกเลิกกฎอัยการศึกและรัฐบาลยินยอมยกเลิกเป็น บางแห่ง และต่อมา จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ริการจัดตั้งให้เป็นรัฐบาลอีก โดยขอให้ รถเมล์ในกรุงเทพมหานครขึ้นราคาจาก 50 สตางค์ เป็น 75 สตางค์ นักศึกษาจึงเดินขบวน เพื่อขอให้รัฐบาลลดราคาลงเท่าเดิมเป็นผลสำเร็จ

6. การก่อตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2513 นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รวมตัวปรึกษาหารือกัน เพื่อออกข้อเรียกร้องของนิสิตนักศึกษาของทุกมหาวิทยาลัย ในที่สุดจึงตกลงกันจัด กิ่งศูนย์กลางความร่วมมือกัน โดยใช้ชื่อภาษาไทยว่า ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และมีชื่อภาษาอังกฤษว่า National Student Center of Thailand เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2513 เป็นวันก่อตั้งศูนย์

7. การเดินขบวนต่อต้านคอร์รัปชันในทุกระดับมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2513 เนื่อง จากนี้หลักฐานว่า บุบริหารมหาวิทยาลัยบางคนใคร่ร่วมมือกับเอกชนเบียดบังผลประโยชน์ของ มหาวิทยาลัย นิสิตได้ชุมนุมในมหาวิทยาลัย เพื่อขอพบอธิการบดีและเลขาธิการมหาวิทยาลัย และคณะสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2513 เมื่อไม่พบบรรดานิสิตจึงเดินขบวน ไปยังทำเนียบนายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้สอบสวนเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 คนนั้น

8. การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น พ.ศ. 2515 เนื่องจากไทยต้องเสียดุลการค้าให้ญี่ปุ่นมากขึ้นทุก ๆ ปี ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ภายใต้การนำของ นายธีรยุทธ บุญมี เลขาธิการศูนย์ฯ ได้จัดสัปดาห์ไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 20 - 26 พฤศจิกายน ขึ้นและแจกใบปลิวชี้แจงถึงการเอาเปรียบทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น และขอให้นักเรียนช่วยกันเสียสละไม่ซื้อสินค้า นับเป็นผลงานสำคัญที่ทำให้ชื่อเสียงของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

9. การเดินขบวนต่อต้านประกาศภาวะปฏิวัติ ฉบับที่ 299 พ.ศ. 2515 นิสิตนักศึกษาเห็นวาระภาวะปฏิวัติให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในการควบคุมผู้พิพากษามากขึ้น ซึ่งเป็นกริ่งอำนาจตุลาการไปให้ฝ่ายบริหารมากกว่าที่เคยเป็นมา เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ต่อมาอีกสองวันนักศึกษามากมายได้ประท้วงคำสั่งนี้ จนสภานิติบัญญัติได้ลงมติยกเลิกประกาศนี้ นับเป็นชัยชนะอีกอันหนึ่งที่สำคัญของนักศึกษา

10. การเดินขบวนประท้วงการลอบซื้อนักศึกษารามคำแหง พ.ศ. 2516 เนื่องจากนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 9 คน ถูกลอบซื้อเพราะออกหนังสือขอมหาวิทยาลัยไม่มีค่าตอบแทน มีข้อความตอนหนึ่งเสียดสีนายกรัฐมนตรี นักศึกษาจึงเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลพิจารณาเรื่อง การลอบซื้อนักศึกษา รัฐบาลจึงลงมติโดยไม่มีเงื่อนไข ในที่สุด คร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันคร ก็ลาออก จากตำแหน่งอธิการบดี ถึงแม้ว่านักศึกษารามคำแหงอีกฝ่ายหนึ่งจะเดินขบวนเรียกร้องให้ คร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันคร กลับมาทำงาน

11. เหตุการณ์นองเลือด กรณี 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษาเดินขบวนประท้วงการที่รัฐบาลจับบุคคล 13 คน เพราะแจกใบปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เมื่อ 6 ตุลาคม 2516 ทำให้รัฐบาลยุบปลดปล่อยบุคคล 13 คนอย่างไม่มีเงื่อนไข ในขณะที่นักศึกษากำลังแยกย้ายกลับบังเอิญปะทะกับตำรวจรักษาการณ์ ทำให้เกิดการนองเลือดขึ้นอย่างรุนแรง ในวันที่ 14-15 ตุลาคม จนในที่สุด จอมพล ถนอม กิตติขจร จอมพล ประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ต้องเดินทางออกนอกประเทศ

12. การรัฐประหารเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษาส่วนใหญ่เริ่มมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าก่อนจนเกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน โดยเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษาได้กลายเป็นกลุ่มอิทธิพลมาก แต่เนื่องจากการดำเนินงานของกลุ่มนิสิตนักศึกษาเน้นเรื่องการเมืองมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ การเดินขบวนกันจนพบว่าเพื่อ การแบ่งแยกตนเองทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อบ่นและขาดศรัทธาพลังอิทธิพลจึงค่อย ๆ เสื่อมลงจนล้าสมัย จนรัฐบาลทำรัฐประหารขึ้น บทบาททางการเมืองของนักศึกษาจึงถูกระงับไปอีกครั้ง

6. บทบาทนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ระยะที่ 1: มหาวิทยาลัยปกครองนักศึกษา (มิถุนายน 2514-16 มกราคม 2517)

ในระยะที่ 1 นี้ ใค้แม่ ออกเป็น 2 ช่วงคือ

ช่วงแรก (5 ตุลาคม 2514- 22 สิงหาคม 2515) มี คร.ศักดิ์นาสุชนินทร์ เป็นอธิการบดี และ คร.อิทธิชัย ๗ นคร รักษาการรองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา

ในช่วงแรกนี้กิจกรรมนักศึกษาอยู่ในรูปของ องค์การนักศึกษา มีอาจารย์ที่ปรึกษาองค์การนักศึกษา 2 ชุด ๆ ละ 7 คน องค์การนักศึกษาเลือกทั้งหมดไปโดยนักศึกษา ดำเนินกิจกรรมนักศึกษามขอแม้งคัมมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยขององค์การนักศึกษา ปี 2514 และในปีเดียวกันนั้นเองใค้มีขอแม้งคัมว่าควยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2514

เหตุการณ์และปัญหา นักศึกษาที่สำคัญ

1. นักศึกษาทะเลาะวิวาทกันประปรายทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการกระทำผิดส่วนตัวของนักศึกษาปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์บ่อยครั้ง การสอบสวนความผิดกระทำโดยรองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษานั้น โทร.เลขเชิญตัวมาพบ มาสอบสวน บันทึกปากคำตามคำสั่งมหาวิทยาลัย การลงโทษนักศึกษา คือ

(1) มีการลบชื่อนักศึกษาที่ประพฤติผิดวินัยเมื่อมีความผิดเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์

- (2) บัญชีประกาศความผิด ถูกลงโทษ ลงชื่อ พักการเรียน ภาคทัณฑ์อย่าง เบ็ดเสร็จ
 (3) เข็มงวทการ แดงกายของนักศึกษา

2. มีกรณีข้อกล่าวเกี่ยวกับการที่มหาวิทยาลัยสอบสวนลงโทษอาจารย์ ไครรัตน์ สุนทร-
 ประภัสสร เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์และการวางตนในฐานะข้าราชการ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์
 วิจารณ์การลงโทษอย่างกว้างขวาง จนเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ นักศึกษาแบ่งแยกเป็นกลุ่มหลาย
 กลุ่ม มีทั้งกลุ่มสนับสนุนมหาวิทยาลัยและกลุ่มคัดค้าน นักศึกษากลุ่มคัดค้านพิมพ์สิ่งพิมพ์แสดงความคิดเห็น
 คัดค้าน มหาวิทยาลัยเขมวทคอดสิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาพิมพ์ขึ้น ต่อมา อาจารย์สพโชค ลธิกาภูล และ
 นักศึกษากลุ่ม นายพินิจ จารุสมบัติ (นายกองค์การนักศึกษา) เริ่มโจมตีว่ามีคอร์ปชั่นในมหาวิทยาลัย
 รามคำแหง และวันที่ 22 สิงหาคม 2515 ดร.อภิรมย์ ณ นคร รองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษาสมัย
 นั้นลาออกและขอทำหน้าที่คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ แต่เพียงตำแหน่งเดียว เหตุการณ์ความสับสนใน
 ปัญหานักศึกษามากขึ้น

ช่วงหลัง (22 สิงหาคม 2515 - 16 มกราคม 2517)

ในช่วงนี้มีอธิการบดี 2 ท่าน คือ ดร.ศักดิ์ ผาสุนทรินทร์ ศาสตราจารย์ ไพบูลย์
 สุวรรณโพธิ์ศรี และมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ พินิจ รันเริง เป็นรองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา จำนวน
 นักศึกษาที่มาเรียนประจำมากขึ้น ส่วนแผนกกิจกรรมยังมีบุคลากร ระเบียบ วิธีการดำเนินการเหมือน
 ระยะเวลาที่ 1 ในช่วงแรก แคววชำนาญงานและคล่องตัวขึ้น คือ ยังมีอาจารย์ที่ปรึกษาองค์การนักศึกษา
 2 ชุด โดยอธิการบดีแต่งตั้งจากอาจารย์คณะต่าง ๆ ทุกปี มีอาจารย์ที่ปรึกษาการกิจกรรมร่วมทำงาน
 อีกชุดหนึ่ง เป็นผู้ชำนาญในกิจกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะ มีทั้งอาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย
 ส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมที่ต่าง ๆ และการดนตรี ส่วนคณวินัยนักศึกษายังคงใช้ชื่อ
 บังคับว่าคณวินัยนักศึกษา ฉบับเดิม อำนาจสั่งการต่าง ๆ เกี่ยวกับนักศึกษาเป็นอำนาจของอธิการบดี
 ยังมีการสอบสวนลงโทษนักศึกษาคด้วยวิธีการเดิมเหมือนระยะหนึ่งในช่วงแรก

เหตุการณ์และปัญหานักศึกษาที่สำคัญ

ศูนย์นิสิตนักศึกษา หนังสือพิมพ์ และนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นโต้แย้ง

การทำงานของรัฐบาลคณะปฏิวัติยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการปฏิบัติอันยาวนานทำให้ประเทศไม่มีรัฐธรรมนูญ

มีข่าวการขัดแย้งระหว่างอธิการบดีกับอาจารย์สัพโชค สชิตากุล และกลุ่มนักศึกษาที่สนับสนุน อาจารย์สัพโชค ยิ่งขึ้น กลุ่มนี้เริ่มโจมตีหาว่าอธิการบดีคอร์รัปชันและร้องเรียนให้คณะปฏิวัติพิจารณากรรมการสอบสวน

กลุ่มนักศึกษาชื่อ "ชมรมคนรุ่นใหม่" ออกสิ่งพิมพ์ชื่อ "พลัง-ความแฉงเร้นอย่างเรียบง่าย" มหาวิทยาลัยสังคมนิยมการสอบสวน สิ่งลงโทษ ห้ามสอบได้ และภาคทัณฑ์ เป็นเรื่องอื้อฉาว หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นโค่งแย่ง อธิการบดี หาว่าวิกรอนสิทธิของนักศึกษาและเสรีภาพทางการเขียนแสดงความคิดเห็น

ระยะนี้ อธิการบดีถูกคณะปฏิวัติสอบสวนในข้อหาคอร์รัปชัน ผลการสอบสวนไม่ปรากฏความผิด แต่การสอบสวนยืดเยื้ออันยาวนาน ทำให้อธิการบดียิ่ง เป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ยิ่งขึ้น

ระยะเวลาใกล้เลือกกรรมการองค์การนักศึกษาชุดใหม่ นักศึกษาแบ่ง เป็นกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์กันเอง บางกลุ่มเห็นด้วยกับการทำงานของมหาวิทยาลัย บางกลุ่มโค่งแย่งโจมตี

พรรค "แนวร่วมราม" โดย นายสมพงษ์ สระกวี ซึ่งอยู่ในกลุ่มนักศึกษาที่ออกหนังสือชื่อ "พลัง" ใ้ได้รับเลือกเป็นนายกองค์การนักศึกษา ปี 2516 ระหว่างรอการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยนั้น กลุ่มนักศึกษาที่ถูกลงโทษนั้นเอง โค้ดออกหนังสือชื่อ "มหาวิทยาลัยที่ยังไม่มีคำตอบ" ที่ข้อความคึกฟู่ใหญ่กำลังอื้อฉาวรวมอยู่ควย ในข้อความนั้นโค้ดโจมตีบุคคลในคณะรัฐบาลอย่างรุนแรง อธิการบดีสั่งสังคมนิยมการสอบสวนหนังสือพิมพ์และประชาชนแสดงความเห็นคัดค้าน

อธิการบดีสั่งลงโทษลบชื่อนักศึกษา 9 คน หนึ่งในจำนวนนั้น คือ นายสมพงษ์ สระกวี ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างรอการแต่งตั้ง เป็นนายกองค์การนักศึกษา

นักศึกษาที่ถูกลบชื่อและนักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยกับการสั่งลงโทษ ประท้วงอธิการบดีอย่างรุนแรง ความไม่สงบเกิดขึ้นในบริเวณมหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์ นักศึกษา และคณาจารย์สถาบันอันรวมเข้าช่อประท้วงคำสั่งลงโทษของอธิการบดี คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพิ่มไป ความความลึงเล สับสน ส่วนใหญ่แสดงท่าทีสนับสนุนอธิการบดี อีกส่วนหนึ่งมีลึกลับเป็นกลาง และ

มีบางส่วนไม่เห็นด้วย

ในเดือนมิถุนายน 2516 การประท้วงโจมตีอธิการบดีที่ทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยรุนแรงมากขึ้น นักศึกษาถูกลงโทษและนักศึกษาที่สนับสนุนมาชุมนุมหน้ามหาวิทยาลัยและเกิดเรื่องชกต่อยกับคนยาม นักศึกษากลุ่มประท้วงหาว่า อธิการบดีสนับสนุนคนงานและยามให้ข่มเหงนักศึกษา การประท้วงรุนแรงและกินเวลานาน หนังสือพิมพ์ระโคมชาวยิ่งขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างในมหาวิทยาลัยรามคำแหง อธิการบดีประกาศจะให้มีประชามติหากนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนก็จะลาออก

มีการรบกวนทำลายการลงประชามติอย่างรุนแรง นักศึกษากลุ่มใหญ่เดินขบวนออกนอกมหาวิทยาลัย ไปสมทบกับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่นชุมนุมประท้วงให้ขับไล่อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ ๗ บริเวณทำเนียบ อธิการบดีลาออก และการลาออกทำให้การเดินขบวนสลายตัว

วันรุ่งขึ้นนักศึกษากลุ่มสนับสนุนอธิการบดีเดินขบวนเรียกร้องให้อธิการบดีกลับเข้ารับตำแหน่งตามเดิม ระบุว่านักศึกษาแบ่งออกเป็นสองพวกอย่างเห็นได้ชัดจน แต่ละพวกใช้วิธีเรียกร้องรุนแรง นักศึกษากลุ่มสนับสนุนลา สลายตัวเพราะได้รับคำขอร้องจากสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง และควยความมั่นใจว่าอธิการบดีจะกลับมากำรงตำแหน่งได้อีกในเวลาอันสมควร

นักศึกษาที่ถูกลงโทษเข้าพบคณะปฏิวัติ ได้มีประกาศยกโทษให้นักศึกษาผู้ถูกลงโทษ และนักศึกษาเหล่านั้นกลับเขาลงทะเบียนล่าช้า เริ่มเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายสมพงษ์ สระกวี ได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยให้เป็นนายกองค์การนักศึกษา ทั้งนี้เป็นไปตามผลการเลือกตั้งทั่วไปก่อนถูกคำสั่งลงโทษลบล้าง

การดำเนินกิจกรรมนักศึกษาขององค์การนักศึกษานี้เป็นไปอย่างอิสระเสรียิ่ง มีการจัดกิจกรรมในท้องประชุม เกือบทุกวันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฝึกพูด การอภิปราย โต้ท้วงที่คนตรี และกิจกรรมหารายได้อื่น ๆ เพื่อการใช้จ่ายในชุมนุมกิจกรรม นอกจากนั้นยังมีการออกสิ่งพิมพ์คือโปสเตอร์ ถลอคจนการไฮรปาร์ค แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

ศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยมีบทบาททางการเมืองในกรณีต่าง ๆ เช่น เป็นตัวแทนนักศึกษาและประชาชนโจมตีรัฐบาล เรียกร้องสิทธิคำพิพากษาการทำงานของรัฐบาลในเรื่องต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหารและการทหาร ตลอดจนการคอร์รัปชั่น องค์การ

นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยนายสมพงษ์ สระกวี และนายราชันย์ วีระพันธ์ (อดีตนายก
องค์การนักศึกษา) มีบทบาทสำคัญในศูนย์นิสิตนักศึกษา

ในต้นเดือนตุลาคม 2516 มีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ องค์การนักศึกษาและกรรมการ
รวมงานนี้อยู่ด้วย นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 4 คน ถูกจับไปคุมขัง มีการเรียกร้องจากนิสิต
นักศึกษา ประชาชน หนังสือพิมพ์ รุนแรงมากไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลคณะปฏิวัติ อาจารย์มหาวิทยาลัย
ต่าง ๆ เขาขอคัดค้านจนผลสุดท้ายหัวหน้ารัฐบาลของ เกินทาง ออกนอกประเทศ และมีการตั้งคณะรัฐบาล
ใหม่ มีศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในการคัดค้านครั้งนี้ อาจารย์
มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีใครวมเขาขอแสดงความคิดเห็น อาจเป็นเพราะภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
มีความขัดแย้งรุนแรงระหว่างนักศึกษาก็ขอความข้างล่างก็ได้

ในมหาวิทยาลัยมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงตลอดเวลา นับตั้งแต่องค์การนักศึกษา
ตั้งกล่าวเข้าบริหารงาน เป็นการขัดแย้งของกลุ่มที่กองการอธิการบดีกับมหาวิทยาลัย มีนายเสวต
วิทยารุ่งเรืองศรี เป็นหัวหน้า กลุ่มองค์การนักศึกษามี นายสมพงษ์ สระกวี เป็นผู้นำ มีการโต้แย้ง
รุนแรงมาก เช่น การเผชิญหน้าจะโตกล้าถึงกันก่อนหน้าของ อธิการบดีฝ่ายนักศึกษา การล้อมวางเพลิง
องค์การนักศึกษา การคิดโปสเตอร์ สักโลงเขาใส่กัน ฯลฯ นักศึกษาแต่ละฝ่ายอ้างว่ามีครู
อาจารย์หนุนหลังในการสนับสนุนและคัดค้านการกลับมาดำรงตำแหน่ง ของ อดีตอธิการบดีด้วย ผู้บริหาร
ซึ่งรักษาการ อยู่ขณะนั้นต้องร่วมกันทำงานแก้ปัญหานักศึกษาอย่างหนัก

นักศึกษากลุ่มหนึ่งดำเนินการร่างข้อบังคับว่าด้วยการปกครอง นักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหง พ.ศ. 2517 แล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยได้รับอนุมัติเป็นข้อบังคับเมื่อ 16 มกราคม
พ.ศ. 2517

ปัญหาขัดแย้งระหว่างนักศึกษา เรื่อง อธิการบดียังไม่คลายลง ข้อบังคับที่ผ่านสภามหาวิทยาลัย
รามคำแหง ก็ยังมีนักศึกษาบางกลุ่มไม่เห็นด้วย อ้างว่าเป็นข้อบังคับคลุมเครือ และว่ามีครู-อาจารย์บาง
ท่านหนุนหลังการร่างข้อบังคับนี้

มีการเลือกตั้งนักศึกษา และองค์การนักศึกษาตามข้อบังคับดังกล่าวนั้น ผลการเลือกตั้ง
พรรคอิสระพิทักษ์ มร. นายเสวต โตเป็นประธานสภานักศึกษา และนายไพฑูรย์ จิตก
พรรครวมธรรม ได้เป็นนายกองค์การนักศึกษา

ระยะที่ 2: นักศึกษาปกครองตนเอง (16 มกราคม 2517- 16 ตุลาคม 2517)

มีอธิการบดี 2 ท่าน ศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ สุวรรณโพธิ์ศรี รักษาการ มาตั้งแต่ระยะที่ 1 ศาสตราจารย์ กำร พันธุ์ลาภ และมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ พินิจ รื่นเรือง ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา นายสมบูรณ์ งามลักษณะ เป็นหัวหน้ากองการนักศึกษา

กลไกดำเนินการ

- มีข้อบังคับว่าด้วยการปกครองนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีหลักการสำคัญในอันที่จะมีเสรีภาพในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง ฯลฯ และความผูกพันกับวินัย นั้น หมวด 2 ข้อ 7 วรรค 2 ของข้อบังคับดังกล่าวกำหนดไว้ดังนี้ "การลงโทษนักศึกษาทางวินัยที่ไม่เกี่ยวกับการศึกษา ทางสถานศึกษาจะพิจารณาเสนอมหาวิทยาลัยเพื่อวินิจฉัยดำเนินการ"

เริ่มดำเนินการบริหารนักศึกษาโดยมีองค์การนักศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แผนก คือ

- (1) แผนกธุรการ
- (2) แผนกกิจกรรมนักศึกษา
- (3) แผนกสวัสดิการนักศึกษา
- (4) แผนกบริหารนักศึกษา

มีระเบียบมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่ากิจกรรมนักศึกษา พ.ศ. 2517 ซึ่งเป็นระเบียบสอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการปกครองนักศึกษาและระเบียบว่าด้วยการเงิน การพัสดุ และการงบประมาณ พ.ศ. 2517 ระเบียบนี้เป็นแนวปฏิบัติให้การเบิกจ่ายเงินกิจกรรมนักศึกษาคล่องตัวขึ้นบ้าง

ระเบียบว่าด้วยการศูนย์ส่งเสริมกีฬา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2517 (ขณะนั้น สภามหาวิทยาลัยอนุมัติในหลักการแล้ว) ระเบียบนี้เป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะให้บริการ กีฬา และสันทนาการ (เช่นเดียวกับที่มหาวิทยาลัยให้บริการสุขภาพผ่านแผนกอนามัยหรือ บริการห้องสมุด) ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการให้ยืมและใช้อุปกรณ์กีฬาและสันทนาการ

จากประสบการณ์อันได้จากการศึกษาปัญหา นักศึกษาในมหาวิทยาลัยแค่อีก และความเปลี่ยนแปลงของสังคมประเทศไทยปัจจุบัน กองการนักศึกษาได้ตั้งศูนย์ประสานงานบริหารงานนักศึกษา

ไว้ว่า "การบริหารงานนักศึกษาปัจจุบันและอนาคต ควรยึดหลักว่า จะต้องปกครอง นักศึกษาให้ น้อยที่สุด และควรทอลอำนาจบริการทุก ๆ ด้านในวงมากที่สุด"

การลงโทษ (ถ้ามี) ใช้วิธีบอกแจ้งให้ผู้รับโทษทราบ ไม่ใช่วิธีประกาศการลงโทษ
ทั้งแตกก่อน

เหตุการณ์และปัญหาศึกษาที่สำคัญ

ข้อขัดแย้งระหว่าง นักศึกษาเกี่ยวกับข้อกฏอภีการบด้น้อยลงไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลัง จากที่ไคทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ศาสตราจารย์ กำธร พันธ์สุลาภ เป็นอธิการบดี แล้ว

ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษาที่ยังมีอยู่บาง เป็นความขัดแย้งระหว่างสภานักศึกษา และองค์การนักศึกษา เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของแต่ละองค์การ ซึ่งคมขบขึงกับว่าควยการ ปกครองนักศึกษา บางข้อยังไม่ชัดเจนเ็นอำนาจอายใจ และโดยนัยแห่ง ขบขึงกับนั้นมิได้ เปิดทางใหม่ทวียาลัยช้ชากเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเงินเบปร ฆาณกิจกรรม และยังมี ความขัดแย้ง เพราะความพยายามของแต่ละองค์การที่จะนำประโยชน์สูงสุดมาสู่นักศึกษา และ มหาวิทยาลัย เช่น เรื่องการจัดบริการรถกวน

ปัญหาเรื่องการจกกิจกรรมของนักศึกษาในภาคต้นของทุกปี นักศึกษาจกกิจกรรม บ่อยครั้งเกินไป บางครั้งทำให้การเรียนบางชั่วโมงชะงักงัน เกิดปัญหาเกี่ยวข้องกับการสอนวิชา การของคณะ

ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบของนักศึกษาที่มีต่อสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ ๆ ตนได้รับ นักศึกษายังมีคามเป็นหนุ่มสาวอยู่ มักยัคนั้นในตนเอง ยังไม่ค่อยรู้จักช้กัน จึงมีข้อขัดแย้งใน หมู่นักศึกษาเอง อยู่เสมอ ๆ

ปัญหาเรื่องการดิกลอบเล่นการพนันภายในบริเวณมหาวิทยาลัย เป็นเรื่อง แถยาก ทั้งที่มหาวิทยาลัยพยายามแก้อยู่ควยวิธีทงที่จะทำได้ เช่น ประกาศห้ามปราม กักเคื่อน ชดทวม รวมมือจากเจ้าหน้าที่เินมาปราบปราม ฯลฯ โดยขอเท็จจริงแล้ว การพนันมีอยู่ทุกมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนักศึกษาจำนวนมากกับการพัฒนาความหาวิทยาลัย เป็นเรื่องซึ่งมหาวิทยาลัย
รามคำแหงซึ่ง เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
แต่เป็นเรื่องที่ของรอมคธดำเนินการ เทาที่ผ่านมา เป็นระยะที่นักศึกษาและประชาชนภายนอก
ผู้จดจายโอกาส มีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางเหลือเกิน และได้แสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพนอกกฎ
หลายประการ เช่น มีกลุ่มผู้คุมวงการพนันหลายราย ทำให้นักศึกษาถูกคุมสร้างสรรคที่จะร่วมมือ
กับการปราบปรามหาค้าย การยิงกันภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเล่นการพนันผิด การ
ไปชุมนุมประท้วงขอให้ปล่อยตัวนักศึกษาผู้ลักลอบเล่นการพนันที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับไปกัก ซองโหว่
ของกฎหมายเกี่ยวกับการประกันตัวของหาการพนัน และการลงโทษโดยขบวนการบ้านเมืองกัก
ลักษณะเสรีแบบมหาวิทยาลัยเบ็ดกัก ฯลฯ ทำให้การกำจัดการลักลอบเล่นการพนันในบริเวณ
มหาวิทยาลัยไม่ไคผล อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยและฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็กำลังเร่งดำเนินการ
การอยู่ ส่วนทางมหาวิทยาลัยได้ตั้งกรรมการป้องกันการเล่นการพนันขึ้นชุดหนึ่ง กรรมการ
ชุดนี้ไคหามาตรการและดำเนินการพยายามป้องกันจะไคผลอย่างไคคง จะขึ้นอยู่กับความร่วมมือจาก
ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ องค์การนักศึกษา นักศึกษา และฝ่ายบ้านเมืองด้วย

ระยะที่ 3: นักศึกษากับรัฐบาล (18 ตุลาคม 2517 - ปัจจุบัน 15 ธันวาคม 2525)

มีอธิการบดี 3 คน คือ ศาสตราจารย์ ก้าวร พันธ์สุภาภ 16 ตุลาคม 2517 ถึง กันยายน 2521 ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ นาสุนทรินทร์ ธันวาคม 2521 ถึง 2523
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ ๗ นคร 2523 ถึง 2525

หลังเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 แล้ว คณะรัฐบาลโดยการนำของ
นายสัญญา ชรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี ขณะนั้นยังคงให้มีการปกครองตนเองของนักศึกษาในรูปแบบ
แบบขององค์การนักศึกษาแบบเดิมอยู่ ในยุคนั้นเป็นยุคที่ประชาธิปไตยแบ่งบานเต็มที่ เพราะฉะนั้น
นักศึกษาก็มีส่วนร่วมเข้าไปเป็นแกนหลักในทุก ๆ เรื่อง รวมทั้งการเมืองด้วย เป็นที่น่าสังเกต
ว่า รูปแบบในการบริหารจัดการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยจะสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารบ้าน
เมืองด้วย เมื่อนักศึกษารู้สึกว่าตนเป็นแกนนำการปกครองระบอบประชาธิปไตยสมัยนั้น นักศึกษา
จึงกระหายที่จะปกครองตนเอง อยากร่วมส่วนในการร่างข้อบังคับ ข้อบังคับนั้นแม้ว่าจะตราโดย
มหาวิทยาลัย นักศึกษาก็มีส่วนในการร่างให้เป็นรูปแบบการปกครองตนเอง โดยมีสถานศึกษา

ควบคุมการทำงานขององค์กรนักศึกษา เช่น การควบคุมการใช้จ่ายเงิน เป็นต้น

จนถึงเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2517 สภามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ประกาศใช้ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการปกครองนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นครั้งแรกที่เป็นฉบับที่แน่นอน โดยมีรูปแบบเป็นองค์การนักศึกษา (อ.ศ.ม.ร.) มีสภานักศึกษา (ส.ม.ร.) และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ใช้รูปแบบการปกครองนักศึกษาดังกล่าวมาตราบจนเกิดการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

หลังเหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 (รัฐบาลสมัยธานินทร์ กรัยวิเชียร) ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิวัติการปกครองแผ่นดิน เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาและนักเรียน โดยให้ยกเลิกระเบียบ ข้อบังคับ และข้อบัญญัติอื่นใดที่เกี่ยวกับกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาและนักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่ประกาศใช้อยู่ ให้ระงับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และยกเลิกองค์กรต่าง ๆ ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทำให้การจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องจัดโดยอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกับนักศึกษา ตามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาในขอบเขตที่มหาวิทยาลัยกำหนดแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นผู้จัดให้ในรูปแบบที่เรียกว่า "โครงการกิจกรรม" จัดได้เฉพาะกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายในสถานศึกษา ทางคานศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา เพื่อสาธารณประโยชน์ ส่วนการจัดกิจกรรมนอกมหาวิทยาลัยเป็นครั้งคราวนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสถานศึกษาก่อน

หลังจากที่มีคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินให้นักศึกษางานจัดกิจกรรมและยกเว้นคามขางตนแล้ว การบริหารกิจกรรมนักศึกษาได้มีแนวโน้มคลี่คลายดีขึ้นนับแต่ได้มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 คือ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2521 รัฐบาลยุค พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้มีหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึงรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เรื่อง ขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติโอนคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปอนุสนธิจาก การที่ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติใหม่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐพิจารณาจัดตั้ง องค์การนิสิตนักศึกษาและดำเนินการกิจกรรมของ นิสิตนักศึกษาได้ โดยให้ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้ประสานงานในเรื่องนี้ ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติว่า

1. อนุญาตให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พิจารณาจัดตั้งสโมสรและชุมนุม เพื่อดำเนินกิจกรรมทางค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ได้ โดยทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องจัดให้มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

2. การจัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนอกสถานศึกษา โค้ดกระทำเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และเฉพาะเท่าที่ได้รับการร้องขอจากหน่วยราชการ หรือร่วมกับหน่วยราชการเท่านั้น กับต้องไม่มีวัตถุประสงค์ทางการ เมือง

หลังจากนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้ออกหนังสือเวียนถึงมหาวิทยาลัยรามคำแหง ยืนยันมติดังกล่าวของคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2521 เป็นอันว่านักศึกษาสามารถที่จะดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาได้เองอีกครั้งหนึ่ง แต่ยังมีใ้กำหนดรูปแบบที่แน่นอนขององค์กรเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2521 ทบวงมหาวิทยาลัยได้มีหนังสือถึงอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้พิจารณาออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยสโมสรนิสิตนักศึกษา ตามแนวทางที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ คือ รัฐบาลและทบวงมหาวิทยาลัยเห็นว่า กิจกรรมนิสิตศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาโดยให้นิสิตนักศึกษาได้จัดตั้งสโมสร และชุมนุมหรือชมรมเพื่อดำเนินกิจกรรมในค่านิยม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท ทั้งนี้โดยที่พิจารณาเห็นว่า หากมีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นหมู่คณะแล้ว จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองถึงวิธีการที่จะทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ มีความกตริเริ่มในทางสร้างสรรค์ รู้จักรับผิดชอบของงาน และหมู่คณะ อันเป็นการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของนิสิตศึกษามหาวิทยาลัย และพร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ประกอบไปด้วยความรู้ในค่านิยมวิชาการและวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนจากการดำเนินกิจกรรมนิสิตศึกษากังกล่าว นอกจากนี้จะเสริมสร้างบุคลิกลักษณะ พละนาถนัย และมีความรักในศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานอันเป็นประชาธิปไตยในระบบบริหารอีกด้วย กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาได้ใช้เสียงส่วนมากเลือกตั้งผู้บริหารงานชมรมหรือชุมนุม ใ้ร่วมพิจารณาตัดสินเลือกกิจกรรมที่จะทำให่ตรงตามวัตถุประสงค์ของชมรมหรือชุมนุมของตน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เริ่มมีองค์กรเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาอีกครั้งหนึ่งในรูปแบบของสโมสรนักศึกษา ในปีการศึกษา 2521 ตามขอบเขตที่มหาวิทยาลัยกำหนดตามแนวทางของ

ทบวงมหาวิทยาลัย โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ควบคุมดูแลในการจัดกิจกรรม พร้อมกับการ
 ข้อมติคัมมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วย สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2521
 และประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่องการเลือกผู้แทนคณะเพื่อดำรงตำแหน่งกรรมการ
 สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในสมัยอาจารย์ กำธร พันธุลาภ เป็นอธิการบดี
 เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2521 และแจ้งองค์กรเกี่ยวกับการดำเนินการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัย
 รามคำแหงได้เริ่มมีขึ้นในรูปแบบสโมสรศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นครั้งแรก

จากเหตุการณ์ที่มานี้ ปรากฏว่า การจัดกิจกรรมนักศึกษาอยู่ในสภาพที่เรียบร้อย
 เป็นที่น่าพอใจ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้มีหนังสือลงวันที่ 12 ธันวาคม 2521 เรื่อง การ
 ใ้มาซึ่งกรรมการสโมสรนักศึกษาของมหาวิทยาลัยและสถาบัน ที่สามารถจะมาจาก การเลือกผู้
 ขึ้นเกี่ยวข้อง ตามแต่ความเหมาะสมของแต่ละมหาวิทยาลัยและสถาบัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 จึงได้แก้ไขข้อมติคัมมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วย สโมสรศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงฉบับ
 ปี พ.ศ. 2521 ใหม่ เป็นข้อมติคัมมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยสโมสรศึกษามหาวิทยาลัย
 รามคำแหง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่องการเลือกผู้
 คณะกรรมการสโมสรศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สำหรับที่จะใช้ในเ้าการศึกษา 2522 ทั้งนี้
 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการลงความเห็นในที่ประชุมของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา 150 คน ที่จะให้
 ครงรูปสโมสรไปก่อนเ้าการศึกษา 2522 และให้มีการเลือกผู้บริหารงานสโมสรได้โดยตรง เสนอ
 ที่ประชุม รองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา และไ้มาจากการเห็นชอบจากที่ประชุมอธิการบดีของ
 ทบวงมหาวิทยาลัยด้วย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

ดังนั้น ในเ้าการศึกษา 2522 รูปแบบการดำเนินการของนักศึกษามหาวิทยาลัยราม
 คำแหง ยังคงเป็นสโมสรศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามเดิม แยกต่างหากจากการศึกษา
 2521 ทรงที่วิธีการใ้มาซึ่งกรรมการสโมสรเท่านั้น เรื่องนี้ยังไม่ยุติเสียทีเดียว เพราะเป็น
 ช่วงเวลาซึ่งองค์กรนักศึกษาเกือบทุกมหาวิทยาลัยกำลังรวมกันเรียกร้องการปกครองตนเอง
 แบบมีสโมสร และมีสถานศึกษาอยู่

เพื่อให้การดำเนินการบริหารกิจกรรมนักศึกษาคล่องตัวและรวดเร็ว อธิการบดีจึงได้
 มอบหมายราชการในเ้าที่แ่รองอธิการบดีแต่ละฝ่าย ซึ่งมีอยู่ 3 ฝ่าย คือ รองอธิการบดีฝ่าย
 ชุกรการ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา ตามคำสั่งสำนักงาน เรื่อง

มอบหมายราชการในหน้าที่แห่งของอธิการบดี (สมัยศาสตราจารย์ กำธร พันธุลาภ เป็นอธิการบดี) รวมทั้งคำสั่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง มอบอำนาจการสั่งซื้อหรือจ้าง การส่งจ่ายเงิน การอนุมัติเบิกจ่ายเงินและการลงนามในเช็คจ่ายเงิน

ต่อมาเมื่อเดือนธันวาคม 2521 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอธิการบดีคนใหม่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะอธิการบดีคนเดิมสิ้นสุดไปคมวาระ ซึ่งได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุกนิรันทร ผู้เคยเป็นอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัย ได้กลับมาเป็นอธิการบดีอีกครั้งหนึ่งนั้น ได้ปรับปรุงให้การบริหารคล่องตัวยิ่งขึ้น โดยมีคำสั่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง มอบอำนาจและกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของรองอธิการบดี แบ่งแยกสายงานในการจัดกิจกรรมให้สะดวกในการปฏิบัติ โดยแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายนักศึกษา

ในปลายปี พ.ศ. 2523 รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิชัย ฌ นคร ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง จนถึง 15 ธันวาคม 2525 ออกเนื่อง จากพันวาระ ในระยะนี้มีเหตุการณ์สำคัญคือ ไฟไหม้โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง นำท่วมมหาวิทยาลัยรามคำแหง จนตอถึงปิดมหาวิทยาลัยเป็นเวลาถึง 2 เดือน และวิทยาลัยธุรกิจ นักศึกษาเรียกร้องให้มีการสอบสวนกรณีไฟไหม้โรงพิมพ์และกรณีศึกษาธุรกิจ ในสมัยนี้ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา เนื่องจากเป็นคนหนุ่มและมีประสบการณ์การทำงานเมืองมามาก การบริหารงานจึงดำเนินไปอย่างดี

สรุปจากเหตุการณ์และบทบาทต่าง ๆ ของนักศึกษานี้จะเห็นว่า เมื่อแรกเริ่มมหาวิทยาลัยปกครองนักศึกษาด้วยวิธีเชิงกร้าว ผลที่ได้มีแต่ความรุนแรง โต้ตอบจากนักศึกษาด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งการเขียนโจมตี อภิปรายถากไต่กัดถึงเขาทำร้ายกัน ในยุคต่อ ๆ มา มหาวิทยาลัยพยายามใช้วิธีอ้อมซอมน ต่อปรน ประกอบกับการตั้งรองอธิการบดีฝ่ายกิจการศึกษานั้นก็นำมาถึงบุคลิกภาพเป็นสำคัญ การบริหารงานกิจการนักศึกษาก็ค่อยคลี่คลายขึ้นเป็นลำดับ